

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2024

Barbora Tomešová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Ekonomické aspekty trestu smrti a trestu odnětí svobody na doživotí

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Barbora Tomešová**
Osobní číslo: **E21630**
Studijní program: **B0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Veřejná ekonomika a správa**
Téma práce: **Ekonomické aspekty trestu smrti a trestu odnětí svobody na doživotí**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem bakalářské práce je vymezit základní pojmy související s trestními sankcemi na území ČR, nastínit historický vývoj trestních sankcí se zaměřením na trest smrti a trest odnětí svobody na doživotí a porovnat je. Součástí práce bude ekonomická analýza týkající se nákladnosti těchto dvou druhů trestních sankcí pro stát, jejich srovnání a vyhodnocení.

Osnova:

- Trestní sankce a jejich specifika.
- Historický vývoj trestních sankcí se zaměřením na trest smrti a trest odnětí svobody na doživotí.
- Porovnání trestu smrti a trestu odnětí svobody na doživotí.
- Ekonomická analýza trestu smrti a trestu odnětí svobody na doživotí.
- Sociální vyhodnocení dopadů na společnost.
- Závěrečné shrnutí a vyhodnocení výsledků.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

PLACHÝ, Jiří a Ivo PEJČOCH. Masarykovy oprátky: problematika trestu smrti v období první a druhé Československé republiky 1918-1939. Cheb: Svět křídel, 2011 [i.e. 2012]. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-21-0.
SCHREIBER, Hermann. Trest smrti v dějinách lidstva. Praha: Naše vojsko, 2008. ISBN 9788020609755.
TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. Výjimečný trest. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-41-7.
VESELÝ, Luboš. Doživotí: autentické výpovědi doživotních vězňů. V Praze: XYZ, 2007. ISBN 978-80-87021-82-8.
ŽÍDEK, Leo. Psáno před popravou: sedm příběhů nenávisti a lásky. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2005. ISBN 80-7266-221-x.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Barbora Kovářová**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2024**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2023

Prohlašuji:

Práci s názvem Ekonomické aspekty trestu smrti a trestu odnětí svobody na doživotí jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 25. 4. 2024

Barbora Tomešová v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí JUDr. Barboře Kovářové za její užitečné rady, odbornou pomoc a poskytnuté zdroje, které mi byly nápomocny při tvorbě mé bakalářské práce.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je vymezit základní pojmy související s trestem smrti a trestem odnětí svobody na doživotí, charakterizovat sankce trestního práva v ČR, přiblížit historický vývoj a účely trestu, jak a kde se tresty smrti vykonávají a spojitost mezi trestem smrti a trestem odnětí svobody. Součástí práce bude ekonomická analýza týkající se nákladovosti jednotlivých trestů pro stát, porovnat je a vyhodnotit.

KLÍČOVÁ SLOVA

Trest smrti, trest odnětí svobody, trestní sankce

TITLE

Economic aspects of the death penalty and life imprisonment

ANNOTATION

The aim of the bachelor's thesis is to define the basic concepts related to the death penalty and life imprisonment, to characterize criminal law sanctions in the Czech Republic, to approximate the historical development and purposes of punishment, how and where death sentences are carried out, and the link between the death penalty and the prison sentence. The work will include an economic analysis of the cost of individual penalties for the state, comparing them and evaluating them.

KEYWORDS

Death penalty, custodial sentence, criminal sanction

OBSAH

OBSAH	8
SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK	10
ÚVOD.....	11
1 Sankce v trestním právu	12
1.1 Funkce sankcí.....	12
1.2 Druhy trestních sankcí.....	12
2 Trest smrti.....	14
2.1 Pojem trestu	14
2.2 Účel trestu.....	14
3 Způsoby vykonání trestu smrti.....	16
3.1 Druhy trestů používané v historii.....	16
3.1.1 Ukřižování	16
3.1.2 Upálení.....	17
3.1.3 Lámání kolem	18
3.1.4 Utopení	18
3.1.5 Poprava gilotinou	19
3.1.6 Plynová komora	20
3.2 Dodnes používané	21
3.2.1 Elektrické křeslo.....	22
3.2.2 Oběšení	23
3.2.3 Smrtící injekce	23
3.2.4 Zastřelení	24
4 Zrušení trestu smrti	26
5 Trest odnětí svobody na doživotí jako alternativa	27
5.1 Nahrazení trestu smrti trestem doživotí.....	27

5.2	Postavení doživotního trestu v českém trestní řádu	28
6	Průběh výkonu trestu	29
6.1	Podmínky pro uložení trestu	29
6.2	Výkon trestu odnětí svobody na doživotí	30
6.2.1	Vnitřní a vnější diferenciacce	31
6.3	Možnosti propuštění	32
7	Problematické aspekty trestního systému ve Spojených státech amerických.....	33
7.1	Trest smrti ve Spojených státech.....	34
7.1.1	Právní proces.....	36
7.2	Alternativa k trestu smrti v USA.....	38
7.2.1	Průběh výkonu trestu na doživotí v USA	39
8	Ekonomická analýza	41
8.1	Analýza soudního procesu a exekučních postupů.....	41
8.2	Dopady trestů na společnost	51
ZÁVĚR	54
POUŽITÁ LITERATURA	56

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 Odhady počtu obětí v koncentračních táborech (Terezínká iniciativa, 2021).....	21
Obrázek 2 Trest smrti ve světě (Amnesty International, 2019)	22
Obrázek 3 Počet doživotně odsouzených vězňů v průběhu let (Vězeňská služba, 2022)	31
Obrázek 4 Míra uvěznění dospělých obyvatel USA podle rasy (Carson, 2023).....	34
Obrázek 5 Trest smrti ve Spojených státech 2023 (Death Penalty Information Center, 2023)	36
Obrázek 6 Naplánované exekuce do roku 2027 (Ohio Government, 2024; Saltery, 2023; Texas Department, 2024; The Oklahoman, 2024; Weiser, 2024)	38
Obrázek 7 Míra zalidnění věznic ve světě (World Prison Brief, 2024).....	39
Obrázek 8 Mapa nákladů na trest smrti	51
Obrázek 9 Mapa nákladů na doživotní vězení	51
Obrázek 10 Popravy podle rasového složení obyvatelstva USA (Bureau of Justice Statistics, 2023).....	52
Obrázek 11 Podpora trestu smrti v průběhu let (Death Penalty Information Center, 2023).....	53
Tabulka 1 Srovnání kapitálových a nekapitálových soudních procesů	36
Tabulka 2 Srovnání nákladů mezi státy USA	49

ÚVOD

V úvodních kapitolách dějin lidské civilizace se trest smrti jeví jako neodmyslitelný prvek soudní praxe, jehož formy a významy se vyvíjely v průběhu věků až po současnost, kde debata o jeho morálních, právních a ekonomických aspektech zůstává živá a často kontroverzní. Tato bakalářská práce se zaměřuje na zkoumání a analýzu dvou nejtěžších sankcí v trestním právu: trestu smrti a trestu odnětí svobody na doživotí. Cílem práce je porozumět historickému vývoji těchto trestů, jejich účelům, metodám vykonávání a také porovnat a analyzovat spojitost a rozdíly mezi nimi. Je důležité poznamenat, že trest smrti není součástí současného trestního práva. Část práce se rovněž věnuje zkoumání této problematiky ve Spojených státech, kde je trest smrti stále uplatňován.

S využitím ilustrací a tabulek, práce vede čtenáře skrze labyrint právních sankcí, odhaluje podstatu a funkci trestu smrti ve společnosti, způsoby jeho vykonávání od antiky po moderní dobu a přináší pohled na zrušení trestu smrti v různých právních systémech. Práce dále zkoumá trest odnětí svobody na doživotí jako potenciální alternativu k trestu smrti, reflektuje jeho postavení v českém trestním právu a podmínky jeho uložení a výkonu.

Zásadní součástí této práce je ekonomická analýza, která se zabývá náklady spojenými s výkonem jednotlivých trestů pro stát. Tato analýza poskytuje porovnání ekonomické efektivity trestu smrti a doživotního vězení a přináší nový pohled na dlouhodobé dopady těchto trestů na státní rozpočet a společnost. Pro tuto analýzu využijeme dostupná data ze Spojených států, kde je trest smrti stále používán jako forma trestu.

Práce tak představuje komplexní přehled a kritickou analýzu trestu smrti a trestu odnětí svobody na doživotí, se zaměřením na historický kontext, právní rámec, sociální a ekonomické dopady těchto trestů. Otevírá diskusi o etice, účinnosti a nákladech spojených s nejzávažnějšími formami trestních sankcí a představuje neocenitelný přínos pro každého, kdo se zajímá o právní vědy, kriminologii, sociologii nebo ekonomii trestu.

1 Sankce v trestním právu

Úvodní část této práce je zaměřená na sankce, což představuje jednu z hlavních oblastí trestního práva. Cílem je poskytnout komplexní pohled na sankce jako na jednu z nejzákladnějších složek právního systému. Zdůrazňuje se zde význam těchto mechanismů, které formulují společenskou reakci na trestnou činnost a ukazuje, jak jsou sankce nezbytné pro udržení právního řádu a ochranu společnosti.

1.1 Funkce sankcí

Systém práva má významný vliv na to, jak se lidé chovají. Především slouží k preventivnímu upozornění na to, co je považováno za přijatelné chování, a následně reaguje na protiprávní jednání ukládáním odpovídajících trestů. Tyto tresty mohou mít podobu trestních, administrativních či civilních sankcí. Při bližším zkoumání důvodů pro ukládání těchto sankcí lze rozeznat jejich základní cíle: napravit škodu, uspokojit potřeby společnosti, předcházet budoucímu protiprávnímu jednání a potírat trestnou činnost. Tyto cíle jsou úzce spjaty s principem právní a sankční odpovědnosti, přičemž sankce jsou považovány za základní nástroj této odpovědnosti (Lata, 2007).

1.2 Druhy trestních sankcí

Legislativa v oblasti trestního práva rozděluje sankce na dvě základní kategorie: penalizace a preventivní opatření. Penalizace funguje jako právní reakce na spáchání trestného činu s cílem zabezpečit ochranu právního řádu, a je vymáhána soudem dle zákonných předpisů, reflektující společenské neakceptování konkrétního jednání a jeho původce. Oproti tomu, trestní právo neplní pouze punitivní roli, ale zahrnuje i ochranu, regulaci a prevenci, kde hlavní roli hraje státní autorita (Borčevský, 2021).

Účelem penalizace, jak je definován v trestním zákoníku, je ochrana klíčových společenských hodnot, s výkladem založeným na základních principech postihu. Historicky byl účel sankcí viděn v ochraně společnosti, prevenci kriminality a rehabilitaci delikventa s pozitivním dopadem na ostatní zákon. Preventivní opatření, v českém trestním zákoníku se jim přesně říká „ochranná opatření“, specifické pro české právní prostředí, jsou určena k realizaci ochranné role práva. Soudy rozhodují o jejich uvalení v rámci trestního či občanskoprávního procesu, přičemž jejich uplatnění je zajištěno státní mocí. Tyto opatření, stejně jako penalizace, slouží ochraně společnosti a jsou aplikována nejen na subjekty odpovědné za trestné činy, ale také na jedince ovlivněné věkem, duševním rozvojem nebo zdravotním stavem. Zákon neudává přímý účel

těchto opatření, nicméně specifická legislativa zdůrazňuje jejich význam pro pozitivní vývoj mladých lidí a zajištění společenské bezpečnosti. Charakter preventivních opatření je zaměřen na terapii, ochranu a vzdělávání s cílem zabránit budoucím porušením práva. Odloučení od společnosti, léčba a socializace tvoří kritéria pro aplikaci absence negativního hodnocení, což se liší od trestání (Novotný, et al., 2010).

2 Trest smrti

Kapitola zabývající se trestem smrti přináší pohled na kontroverzní téma trestního práva, které vyvolává silné emocionální a etické debaty v celé společnosti. Trest smrti překračuje pouhé právní aspekty a dotýká se základních lidských práv, což vyžaduje hlubší zkoumání a objasnění.

2.1 Pojem trestu

Trest představuje klíčový pojem v oblasti veřejného práva a zejména v právu trestním. Podle článku 39 Listiny základních práv a svobod stanoví pouze zákon, co lze považovat za trestný čin a jaké tresty mohou být za čin uloženy, a to v souladu se zásadou, že není žádného zločinu bez zákona. Tento princip je pevně zakotven i v trestním zákoníku. Ukládání trestu musí respektovat platné zákony a nesmí se dělat libovolně. Trest je udělován na základě spáchaného trestného činu a podléhá procesním postupům stanoveným orgány zapojenými do trestního řízení (Navrátilová Tlapák, 2010; Vojáček, 2009).

Trest lze chápat jako právní důsledek nezákonného jednání, který je stanoven zákonem. Je následkem činu spojeného s vinou a představuje právní újmu, kterou pachatel pocítuje jako sankci. Tato sankce odpovídá vůli zákonodárce a má sloužit jako výraz společenského odsouzení. Podle Listiny základních práv a svobod má pravomoc rozhodovat o vině a trestu pouze soud. Cílem trestu je způsobit újmu odsouzenému, který spáchal trestný čin proti platným zákonům, a zároveň má trest odrážet společenské odsouzení (Navrátilová Tlapák, 2010).

2.2 Účel trestu

Zaměření trestní politiky bylo původně stanoveno v § 23 zákona č. 140/1961 Sb., avšak tento byl později vystřídán zákonem č. 40/2009 Sb.. Aktuální zákon, jak bylo poznamenáno v roce 1961, neposkytuje přímou definici cíle trestání, namísto toho se odvolává na soubor obecných principů souvisejících s trestními sankcemi. Mezi klíčové principy patří dodržování zákonnosti, což vyžaduje, aby trest byl udělen pouze na základě předem existujícího právního předpisu, a zásadu přiměřenosti, která určuje, že trest musí být v souladu se závažností spáchaného činu. Dále princip osobnosti trestu zdůrazňuje, že sankce by měly cílit výhradně na pachatele, aby se předešlo negativním dopadům na jeho sociální okolí. Individualizace sankcí podtrhuje potřebu přistupovat k pachatelům s ohledem na specifické okolnosti jejich případů. Zásada humanity sankcí zavádí zakázání krutého a nelidského zacházení, což je v souladu s Listinou základních práv a svobod, která vylučuje tresty považované za kruté a nelidské. V oblasti trestního práva existují dvě hlavní teoretické perspektivy týkající se účelu trestu: absolutní a relativní teorie.

Absolutní teorie, reprezentována konceptem retribuice, se zaměřuje na obnovu morálního pořádku a spravedlnosti, které byly porušeny trestným činem. Relativní teorie, známá též jako teorie prevence, klade důraz na ochranu společnosti a rehabilitaci pachatele s cílem zabránit budoucím trestným činům. Důležité je zmínit smíšenou teorii, která kombinuje prvky obou předchozích přístupů a snaží se vyvážit jejich nedostatky tím, že podtrhuje význam trestu jakožto nástroje odplaty, prevence a rehabilitace. Retribuční teorie zdůrazňuje, že trestáním viníka se obnovuje morální rovnováha a trest se stává morální povinností společnosti, avšak není vykonáván samotnými oběťmi, nýbrž státem. Z pohledu teorie prevence je trest chápán jako prostředek k rehabilitaci pachatele a ochraně společnosti před dalšími trestnými činy. Oba tyto přístupy mají své historické kořeny, přičemž v poslední době dochází k obnovenému zájmu o retribuční teorii v podobě tzv. spravedlivé retribuice, která vyzdvihuje spravedlnost trestu ve vztahu k činu pachatele (Jelínek, 2022; Kuchta, et al., 2019; Šlámal, 2023; Úplné znění zákona č. 140/1961 Sb., 2009; Zákona č. 40/2009 Sb., 2022).

3 Způsoby vykonání trestu smrti

Metody vykonání trestu smrti se v průběhu historie vyznačovaly extrémní krutostí a nelidskostí. Každá společnost si vytvářela vlastní způsoby, často spojené s místními zvyklostmi, ekonomickými podmínkami, politickými režimy a náboženskými přesvědčeními. Tyto metody byly často nejstrašnějšími a nejkrutějšími, jaké si lidská rasa dokázala představit. Zajímavým faktorem je, že trest smrti měl a má ve společnosti často i symbolický význam, představuje moc a autoritu státu nad životem a smrtí jednotlivce. Ačkoliv se v mnoha zemích stále praktikuje, ve světle humanitárních a právních principů se tato praktika stále více diskutuje a mnoho zemí ji postupně zrušuje (Lyons, 2004; Schreiber, 2008).

3.1 Druhy trestů používané v historii

Průběh historie vykonávání trestu smrti se vyznačuje používáním různorodých technik, včetně metod jako jsou poprava oběšením, dekapitace, rozdělení těla na části, upálení, utopení, škrcení, použití elektrického křesla a aplikace smrtelné injekce. Každá metoda nesla v sobě specifické dramatično s cílem odradit či soudit zločince a zároveň sloužit jako odstrašující příklad pro komunitu. Některé z těchto tradičních metod popravy jsou stále v praxi v určitých regionech světa, kdežto jiné byly postupně nahrazeny novějšími, které jsou považovány za méně brutální a jsou více v souladu s moderními právními a humanitárními standardy. Tento pohled do historie odhaluje, jak se postupy a názory na spravedlnost a trestní právo vyvíjely a diverzifikovaly napříč věky (Kerrigan, 2023).

3.1.1 Ukřižování

Metoda ukřižování je známá již od dob starověkého Říma, kde byla používána jako forma trestu. Provedení tohoto trestu zahrnovalo použití dvou nebo více dřevěných trámů, které společně vytvářely strukturu ve tvaru čtverce, X, Y nebo T, přičemž T-varianta mohla být občas umístěna s hlavou oběti směřující dolů. Tato pozice byla upřednostňována z praktických důvodů, zejména když se vojáci potýkali s problémy zapříčiněnými mokřým terénem, což vyžadovalo, aby bylo horizontální břevno zaraženo hluboko do země. V této konfiguraci jedno z ramen trámu spočívalo na zemi, čímž se zvýšila stabilita konstrukce a oběť byla ponechána viset hlavou dolů. V římských dobách bylo běžné, že odsouzení byli nejprve bičováni a poté nuceni nést kříž, nebo spíše jeho vodorovnou část, na místo své popravy, zatímco svislý sloup byl obvykle již instalován katy předem. Na rozdíl od některých tradičních vyobrazení, oběť nenesla celý kříž, ale pouze jeho horní část. Připevnění ke kříži probíhalo buď přivázáním lany

nebo častěji přibitím hřeby, s technikami, které umožňovaly buď přibítí oběti přímo na zemi nebo její zvednutí na kříž pomocí systému lan a kladky. Hřeby byly zasazovány především do zápěstí, přičemž umění kata rozhodovalo, zda hřeb procházel mezi kostmi nebo mezi dvěma specifickými kostmi paže, což zajišťovalo pevné připevnění (Hynek, 1946).

Při ukřižování byly nohy umístěny vedle sebe a spojeny jedním hřebem, což oběti dodávalo zkroucený vzhled, odlišný od tradičních náboženských vyobrazení, které často zobrazují podpěry pro nohy. Tato podpěra byla ve skutečnosti považována za nevhodnou, neboť by umožnila oběti lépe dýchat, což bylo v rozporu s účelem trestu. Smrt na kříži nastávala nejčastěji udušením, kdy oběť nemohla adekvátně dýchat bez toho, aby se aktivně nepřitahovala nahoru, což bylo kvůli přibití hřeby velmi bolestivé a vedlo k rychlému vyčerpání (Monestier & Francek, 2001).

3.1.2 Upálení

Použití ohně jako prostředku k vykonání trestu má kořeny hluboko v historii lidstva, od dob, kdy se člověk naučil oheň ovládat. Ohnivě popravy byly často spojeny s náboženskými rituály a věřilo se, že oheň má očištnou sílu. Takové praktiky přežívaly až do osmnáctého století, kdy byly obvykle vyhrazeny pro ty, kteří byli obviněni z hereze, sexuálních deliktů nebo zrady víry. Postupy poprav se časem vyvíjely a získávaly různé formy (Monestier & Francek, 2001).

V antickém období, například u Keltů, byl znám způsob popravy, při kterém byl odsouzenec uzavřen v proutěném koši a poté spálen. V Japonsku v devatenáctém století přijali podobný postup s přidavkem, kdy byl koš umístěn nad vrstvu žhavého uhlí, což způsobilo, že se koš s odsouzeným nekontrolovatelně pohyboval. Skythové, jak zmiňuje Hérodotos, měli svůj unikátní způsob popravy pro falešné vědce, kdy byli ti umístěni na voz plný hořícího keře, tažený voly, který se v plamenech rozjel městem. Nero, římský císař, se bavil tím, že na odsouzené aplikoval smůlu a dehet, přeměňující je v živé pochodně. Popravy na hranici byly praktikovány ve Francii až do období revoluce a v jiných zemích do devatenáctého století (Archiv, 2006).

Existovaly dvě hlavní metody stavby hranic. V západní Evropě se uprostřed hromady slámy a dřeva zapichoval velký kůl, kolem kterého byl prostor pro odsouzeného, který byl před popravou oděn do košile nasáklé sírou. V jiné variantě byly kolem odsouzeného umístěny trnité keře pouze do výšky kolen, což umožňovalo divákům vidět hořící tělo. Tento postup však měl

své nevýhody, jak ukazuje případ mnichů v Bernu, kdy silný vítr způsobil, že oheň zasáhl pouze jejich nohy a zabránil jejich udušení, což vedlo k jejich nakonec brutální smrti poleny. Celkově je historie trestu upálením komplexní a zahrnuje mnoho známých postav, které byly popraveny pro své přesvědčení, jako byli Giordano Bruno, Jan Hus nebo Jana z Arku (Monestier & Francek, 2001).

3.1.3 Lámání kolem

Metoda lámání kolem spočívala v systematickém zlomení všech kostí odsouzenec, zatímco byl upevněn k zařízení podobnému kolu. Historicky patří tento trest mezi nejstarší a nejkrutější sankce, které byly kdy uděleny. Řehoř z Tours komentoval brutalitu tohoto trestu slovy, že žádný materiál, ani kov, by nevydržel takovou úroveň násilí, jakému byli tito nešťastníci vystaveni. V Německu se tato forma trestu stala běžnou v období mezi roky 1620 a 1666, kde bylo na základě soudních rozhodnutí popraveno více než třetina z přibližně dvaceti tisíc lidí touto metodou. Následně se rozšířila také do Francie a Rakouska (Monestier & Francek, 2001).

Proces lámání kolem se prováděl tak, že byl odsouzenec položen na dvě prkna ve tvaru andrůvského kříže, s rukama připevněnými k ramenům kříže, kde byly vyřezány prohlubně odpovídající velikosti končetin. Kat pak speciální železnou tyčí, širokou přibližně čtyři centimetry, zasahoval nad těmito prohlubněmi, čímž způsobil zlomeniny na údech odsouzenec. Celkem bylo uděleno osm takových úderů, následovaných dvěma až třemi údery do hrudi, jež měly ukončit utrpení jako akt milosti. Odsouzení byli poté často umístěni na kolo od vozu, které bylo vztyčeno na kůlu a vystaveno veřejnosti (Hrdelní právo, 2012).

S časem došlo k banalizaci tohoto trestu, a na kolo se dostávali i ti, kdo spáchali méně závažné činy, což poukazuje na zhoršující se situaci v oblasti trestního práva a jeho provádění (Monestier & Francek, 2001).

3.1.4 Utopení

Stejně jako plameny mají schopnost čistit, tak i voda je tradičně spojována s rituálem očisty. Křest vodou je základním rituálem pro vstup do křesťanské víry, a podobné obřady využívající vodu nalezneme v mnoha starověkých kulturách, kde voda symbolizovala duchovní obnovu, inspirovanou náboženskými přesvědčeními. V antickém Řecku například přežití ženy, která byla vystavena mořským vlnám na lodi, bylo vnímáno jako znamení božské ochrany,

dokazující její nevinost. Metody utopení se lišily v závislosti na čase a místě. V některých evropských močálech byli zločinci utápeni v kalných vodách, zatímco jinde byli obvinění vázání do pytlů a vrháni do řek, nebo byli zatíženi a potopeni pomocí kamenů, řetězů, či kotv (Monestier & Francek, 2001).

V severních regionech byla praktikována metoda, kdy byl odsouzenec svázan na určitém místě a ponechán, aby byl přílivem utopen. Ti, kteří zažili nebezpečí utonutí, často popisují, že začátkem je šumění ve sluchu, nepříjemný pocit v nose, následovaný úplnou ztrátou sluchu a citlivosti smyslů. Instinktivní snaha o dýchání pak vede k naplnění plic vodou a následné smrti (Štefan & Mach, 2005).

Voda však nemusila být využívána pouze k utopení. Ve Francii byl známý trest, při kterém bylo oběti vynuceno pít obrovské množství vody. Odsouzený ležel přes trám, zatímco mu kat přes trychtýř naléval vodu přímo do úst, přičemž mu byly blokovány dýchací cesty, což vedlo k jeho pomalé smrti utopením. Jednou z nejstarších metod využívající vodu k popravě byla smrt způsobená podchlazením. Tato praxe sahá až do roku 320, kdy bylo za vlády císaře Licinia čtyřicet vojáků odsouzeno k smrti. Byli naházeni do rybníka s prosekaným ledem, a po dvou dnech byla jejich zmrzlá těla vytažena a spálena, přičemž jim byly před tím odříznuty zmrzlé končetiny (Monestier & Francek, 2001).

3.1.5 Poprava gilotinou

Gilotina, původem z Francie, se stala ikonou teroru a efektivity smrti ve své éře, získávající řadu přezdívek, což odráželo nejen její rozšířené používání, ale také obavy, které vyvolávala. Její příchod představoval značný posun ve způsobu provádění poprav, kdy se proces stal rychlým a nepřipouštějícím chyby, na rozdíl od dřívějších metod, kdy úspěch poprav závisel na zručnosti kata a často docházelo k neúspěchům z různých důvodů (Lennon, 2017).

Konstrukce stroje spočívala ve dvou vertikálních sloupech, obvykle z dubového dřeva, spojených příčným trámem. Uvnitř sloupů byla vyfrézovaná drážka, která umožňovala pohyb čepele, a na vrcholu byla umístěna měděná kladka pro její zvedání. Čepel, vytvořená nejlepšími kováři, kombinovala pevnost a efektivitu řezu se specifickým sklonem. Na její horní straně byly otvory pro závaží, která zvyšovala její účinnost, a byla zajištěna silným lanem. Pod gilotinou byl umístěn špalek pro oporu hlavy odsouzeného, s pevně upevněnými kovovými prvky, které zabraňovaly pohybu během poprav. Odsouzenec byl umístěn tak, aby jeho hlava byla v

přesném souladu s čepelí, a když bylo vše připraveno, kat spustil čepel, která oddělila hlavu od těla (Britannica, 2021).

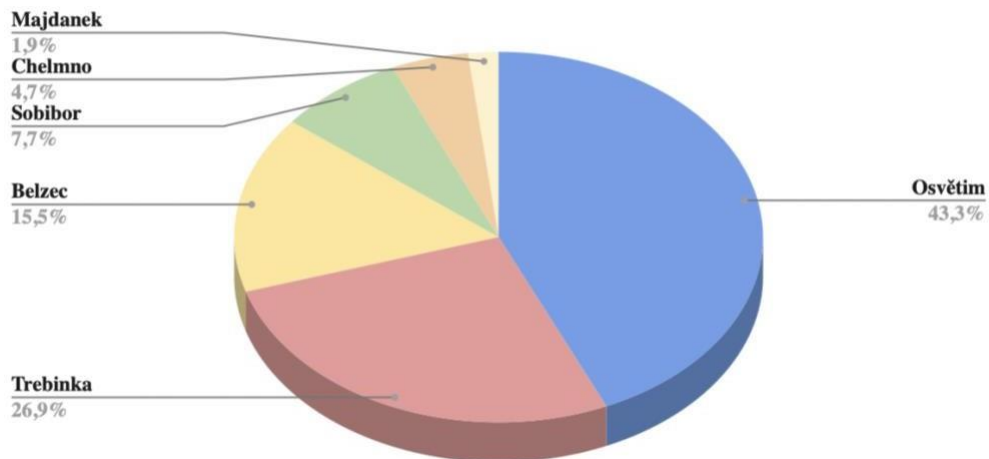
Přestože byl tento způsob popravu považován za spolehlivý, občas mechanismus selhal, kdy čepel zastavila těsně před dokončením svého úderu. Kat musel poté celý proces opakovat. Debaty o okamžiku vyhasnutí života po dekapitaci pokračují dodnes, a to i přes historická pozorování a výzkumy, které naznačují možnou krátkodobou aktivitu mozku po oddělení hlavy od těla. Gilotina se stala nástrojem smrti pro mnohé významné osobnosti, včetně krále Ludvíka XVI. a jeho manželky Marie Antoinetty, jejichž poprava symbolizovala pád monarchie během Francouzské revoluce, a také předních revolucionářů jako byl Maximilien Robespierre a Georges Danton, kteří byli popraveni během období politických čistek (Monestier & Francek, 2001).

3.1.6 Plynová komora

Třicet let po prvních experimentech s elektrickým křeslem se objevila nová metoda usmrcení, tentokrát pomocí asfyxie, která byla realizována v praxi prostřednictvím plynové komory. Tento postup byl výsledkem spojení medicínského výzkumu a technologického vývoje, inspirovaného experimenty s chemickými zbraněmi během první světové války a jejich účinky na člověka. Základní princip této metody spočívá v umístění odsouzeného do hermeticky uzavřeného prostoru, kde je nucen vdechovat smrtící plyn. Používaný plyn, plynný kyanid, se vyznačuje vysokou účinností ve srovnání s jinými toxickými látkami. Plyn se uvolňuje reakcí kyanidu draselného s kyselinou sírovou, což vede k paralýze dýchacích enzymů a zastaví přenos kyslíku do tělesných buněk, což nakonec vede k smrti (Chapoutot, 2008).

Proces usmrcení plynem vyžaduje určitou míru spolupráce ze strany odsouzeného, protože rychlost účinku závisí na intenzitě dýchání. Rychlé a hluboké nádechy mohou vést k bezvědomí během několika sekund, zatímco pokud odsouzený dýchá mělce nebo se snaží dech zadržet, proces může trvat déle a být doprovázen bolestivými symptomy. Použití plynu jako metody hromadného vyvražďování bylo známé zejména během druhé světové války, kdy byly plynové komory využívány v koncentračních táborech. Po válce a odhalení hrůz koncentračních táborů se mnoho států odvrátilo od používání plynových komor jako metody popravu ve prospěch jiných metod (Monestier & Francek, 2001).

Odhadovaný počet obětí v koncentračních táborech

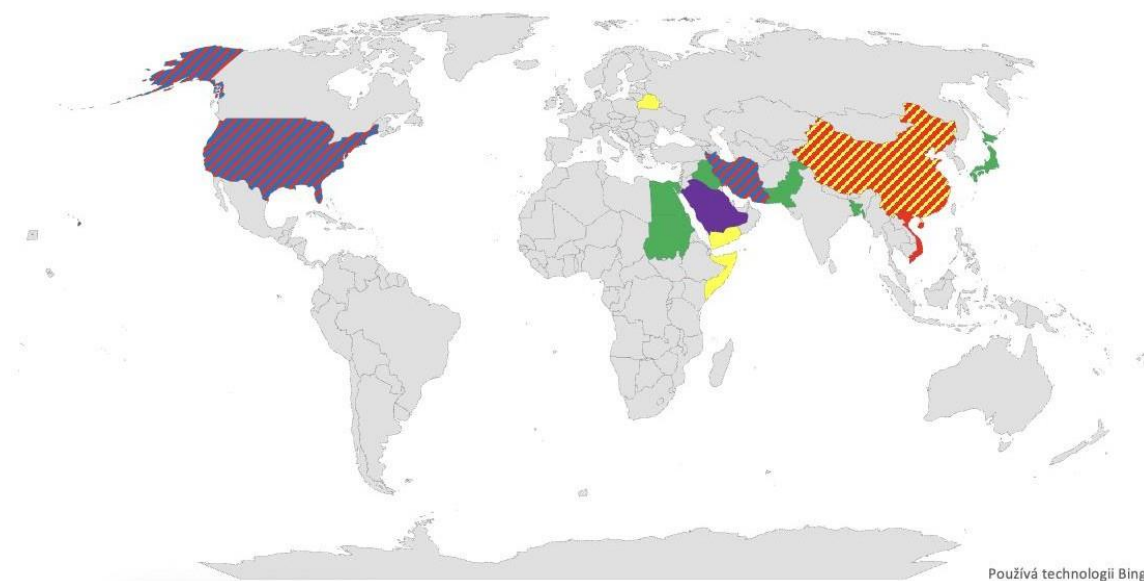
Obrázek 1 Odhady počtu obětí v koncentračních táborech (Terezínká iniciativa, 2021)

Tyto odhady zahrnují oběti všech národností, včetně Židů, Romů, Poláků, Sovětů a dalších, kteří byli zavražděni v těchto táborech. Osvětim je známa jako místo s největším počtem obětí, kde byly plynové komory používány na industriální úrovni. Treblinka, Belzec a Sobibor byly součástí tzv. "Operace Reinhardt", která byla zaměřena na vyhlazení Židů v Generálním gouvernementu (okupované Polsko). Chelmno a Majdanek také hrály klíčovou roli v holocaustu, přičemž Chelmno bylo prvním táborem, kde byly plynové komory použity k masovému vraždění (Bullock, c2005).

3.2 Dodnes používané

V této části se budeme věnovat metodám provádění trestu smrti, které jsou v některých regionech světa dosud aplikovány. Pozorujeme, že vývoj v oblastech technologií, vědy, průmyslu a medicíny měl vliv i na metody, jimiž je možné ukončit lidský život. Detailně prozkoumáme některé z těchto metod.

■ stětí
 ■ oběšení
 ■ zastřelení
 ■ smrtící injekce
 ■ injekce, elektrické křeslo
 ■ zastřelení, injekce

Obrázek 2 Trest smrti ve světě (Amnesty International, 2019)

3.2.1 Elektrické křeslo

V devatenáctém století došlo k průlomům ve vědeckém výzkumu a průmyslovém vývoji, což umožnilo využití elektrické energie i pro vykonání trestu smrti. Technika popravu elektrickým proudem obvykle trvá nepřetržitě dva minuty, přičemž proces je automatizován. V momentě, kdy je proud aktivován, dosahuje intenzita mezi 1900 a 2000 volty. Vlivem tohoto napětí ztrácí odsouzenec okamžitě vědomí a nepocítuje žádnou bolest (Rosenwald, Michael S., 2017).

Proces se odehrává ve fázích, kde se střídají krátké periody trvající od pěti do dvaceti pěti sekund, během nichž je proud nastaven na sílu pět až patnáct ampér. Odsouzenec je k sedadlu pevně připoután, aby nedošlo k jeho odmrštění silou proudu. Hned po zapnutí proudu odsouzenec ztrácí kontrolu nad svým tělem, dochází k uvolnění moči a obsahu střev, krvácení a hlubokému poranění jazyka. V dalších fázích dochází k vystupování krvavých pěn z nosu, nárůstu tělesné teploty, změně barvy kůže, fibrilaci svalstva a paralýze dýchacího systému. V posledních cyklech se objevují známky vážného poškození hlavy a mozku (Abbott, 1994).

Odsouzený nosí speciálně upravený oděv, který je navržen tak, aby absorboval moč a obsah střev během prvních fází procesu. Při vykonávání trestu jsou přítomni ředitel věznice, který dává signál k zapnutí proudu, vězeňský personál, který připravuje odsouzeného, technik zajišťující správné provedení, lékař konstatující smrt, a další oficiální představitelé včetně novinářů a právních zástupců. Všichni přítomní musí během popravu dodržovat absolutní ticho.

Názory expertů se dnes shodují, že poprava elektrickým proudem představuje metodologický neúspěch, přičemž v mnoha případech dochází k úmrtí za velmi bolestivých okolností (Monestier & Francek, 2001).

3.2.2 Oběšení

Oběšení je jednou z nejstarších a zároveň nejrozšířenějších metod vykonávání trestu smrti, kterou lze najít v praxi mnoha zemí. Tato metoda je považována za jednoduchou, efektivní a ekonomicky výhodnou alternativu k ukončení života. Zajímavostí je, že oběšení si vybírá přibližně každý druhý člověk, který se rozhodne pro sebevraždu, což svědčí o snadné dostupnosti a realizaci této metody. Smyčku lze navázat prakticky kdekoliv, a to bez velké námahy. Stejně jako střelné zbraně, i oběšení umožňuje provádění hromadných poprav (Drahota, 2008).

Konstrukce šibenic bývá obvykle jednoduchá, sestávající z jednoho nebo dvou svislých sloupů spojených vodorovným břevnem, ke kterému je připevněn provaz. Mechanismus smrti je založen na působení tělesné hmotnosti na smyčku kolem krku, což vede k zastavení vitálních funkcí těla. Dochází k utažení smyčky, která stlačuje dýchací cesty a oběhový systém, vyvolává nedokrvění mozku a v některých případech i ke zlomení krčních obratlů (Tesař, 1976).

Při provádění trestu se obvykle využívá metoda, při které je odsouzenec umístěn na nějakou oporu (například stoličku nebo žebřík), provaz se umístí kolem jeho krku a následně je opora odstraněna. Smrt následuje pomalu a je spojena s velkou bolestí. V historii Evropy bylo oběšení často vyhrazeno pro nešlechtické vrstvy, zatímco šlechtici měli právo na stětí hlavy. Mrtvoly oběšenců byly často nechány viset jako varování pro ostatní. Mezi známé historické postavy, které byly popraveny oběšením, patří starořecký filozof Sókratés, obviněný z rouhání a zkorumpování mládeže. V novější české historii byl tento způsob poprav využíván zejména během druhé světové války a v poválečném období, kdy byli tímto způsobem popraveni například Milada Horáková, obviněná z velezrady a špionáže (Monestier & Francek, 2001).

3.2.3 Smrtící injekce

Léčebně indukovaná smrt, často označovaná jako smrtící injekce, je považována za metodu vykonávání trestu smrti, která přináší tzv. klidný konec. Tento způsob je vnímán jako rychlý, bezbolestný a z finančního hlediska dostupný. Jeho původ sahá do medicínského výzkumu, přičemž první aplikace byla zaznamenána v 80. letech 20. století, konkrétně ve státech Texas a

Oklahoma. Proces je relativně přímý: odsouzený obdrží jednu nebo dvě intravenózní injekce obsahující letální dávku barbiturátů a paralytických agentů. Proces popravky je podobný aplikaci celkové anestezie v nemocnicích, avšak s tím rozdílem, že podané dávky jsou letální. Smrtelná injekce typicky zahrnuje tříkomponentní koktejl: barbiturát pro indukci bezvědomí, bromid pancuronium jako svalový relaxant způsobující uvolnění svalů a paralýzu dýchacích cest, a konečně chlorid draselný, který vyvolá srdeční zástavu (Monestier & Francek, 2001).

Je důležité, aby byl popravený ve vhodné fyzické kondici, a psychiatrické hodnocení hraje klíčovou roli při rozhodování o výkonu trestu. Komplikace mohou nastat, pokud je odsouzený závislý na drogách, což často vede k poškození žil a nutnosti provést zákrok pro získání přístupu k hlubší žíle. Další rizika zahrnují situace, kdy se injekčně aplikovaný jed dostane mimo cévy do svalstva, což může způsobit intenzivní bolest, nebo při špatném smíchání látek, což může vést k ucpání žil a prodloužení procesu smrti (Amnesty International, 2007).

Zajímavostí je, že i přes široce rozšířené přesvědčení o bezbolestnosti a rychlosti této metody, vznikly debaty týkající se její etiky a humanitnosti, zejména kvůli zprávám o problematických popravách, kdy nedošlo k očekávanému rychlému a bezbolestnému účinku. Diskuze se také zaměřuje na složení smrtícího koktejlu, jehož složky a dávkování mohou mít zásadní vliv na průběh popravky (Monestier & Francek, 2001).

3.2.4 Zastřelení

S rozvojem střelných zbraní se objevila nová metoda vykonávání trestu smrti. Původně bylo střelení vyhrazeno primárně vojenským osobám, zatímco civilní populace podléhala tradičnějšímu trestu smrti oběšením. Postupně se však možnost volby mezi střelením a oběšením rozšířila, přičemž rozhodnutí bylo často závislé na povaze spáchaného činu. Například po norimberských procesech byli nacističtí váleční zločinci, na rozdíl od očekávání, odsouzeni k smrti oběšením, nikoli střelbou. Poprava střelbou je způsob, který může být uplatněn různými typy soudů – vojenskými, civilními či náboženskými. Smrt při této metodě nastává v důsledku zasažení vitálních orgánů, jako je srdce nebo centrální nervový systém, nebo v důsledku vykrvácení. Klíčovým předpokladem pro úspěch je přesnost střelby popravčí čety, což se tradičně zajišťuje nasazením většího počtu střelců, aby se minimalizovalo riziko chyby. V minulosti mohl počet členů čety dosahovat až padesáti mužů, v současnosti se počet pohybuje spíše okolo dvanácti. Odsouzenec je obvykle připoután k sloupu, stěně nebo stromu, s rukama svázanými před sebou nebo za zády. Před očima má často zavázanou černou pásku nebo je mu

zakryta celá tvář. Během popravky může být odsouzenci udělena milostná rána do hlavy, což je praktikováno ihned po hlavní salvě střelby. Reakce odsouzenců na popravčí četou se liší. Někteří čelí svému osudu statečně, zatímco jiní mohou omdlít. V současnosti je střelba jako forma exekuce stále uznávána v některých státech světa, včetně některých oblastí Spojených států, kde mají odsouzenci možnost volby mezi různými metodami popravky (Death Penalty Information Center, 2010).

Zajímavě, přes širokou nabídku metod, včetně elektrického křesla nebo smrtící injekce, se za poslední století nikdo neoptal pro oběšení nebo elektrické křeslo. Popravčí četou tvoří výhradně vojáci, ale střelci získávají prostřednictvím specifického výběrového řízení, což je umožněno legalizací této praxe (Monestier & Francek, 2001).

4 Zrušení trestu smrti

V 30. letech minulého století, během období mezi světovými válkami v tehdejším Československu, se objevily první náznaky přemýšlení o možnosti zrušení trestu smrti. Tato země, známá svými demokratickými tradicemi, začala reflektovat na možnost, že trest smrti by v budoucnosti mohl být z právního řádu odstraněn. Tuto ideu podporoval i prezident Tomáš Garrigue Masaryk, jehož přesvědčení o potenciálním zrušení trestu smrti bylo podloženo udělením stovek milostí během jeho úřadu (Chmel, 2017; Monestier & Francek, 2001).

Nicméně, s příchodem Protektorátu Čechy a Morava se liberální diskuse o zrušení trestu smrti zastavila a byla obnovena až po druhé světové válce. Komunistická éra, trvající více než čtyři desetiletí, nevykazovala žádné známky snah o odstranění trestu smrti z právního systému, i když sedmdesátá léta přinesla určité zmírnění díky možnosti nahradit trest smrti dlouhodobým vězením (Monestier & Francek, 2001).

V roce 1975 byla v Praze popravena Olga Hepnerová, která svým nákladním vozidlem způsobila smrt osmi lidí, a poslední mužská poprava v Československu se uskutečnila v roce 1989, kdy byl za vraždu čtyř osob popraven Štefan Svitek (Cílek, 2023).

Po pádu komunistického režimu byla praxe trestu smrti zastavena a z právního systému vyloučena. V roce 1990 byl trest smrti oficiálně odstraněn z trestního zákoníku a nahrazen trestem odnětí svobody na 15 až 25 let, nebo doživotím. Zákaz trestu smrti byl zakotven v ústavním zákoně a v Listině základních práv a svobod. V roce 2009 byl schválen nový trestní zákoník, který definuje doživotní trest odnětí svobody jako hlavní alternativu k trestu smrti (Chmel, 2017; Předsednictvo České národní, 1992).

5 Trest odnětí svobody na doživotí jako alternativa

Jak již bylo zmíněno v předešlých částech textu, historie lidstva je bohatá na různorodé tresty, které se často odlišovaly svou brutalitou a nehumánností. Původní pojetí trestu jako metody odplaty či zastrašení postupně přešlo k modernějšímu chápání jeho úlohy – jako nástroje k rehabilitaci jedince, prevenci opakování trestné činnosti a výchově dalších členů společnosti.

V současnosti je považován trest odnětí svobody za jeden z nejúčinnějších způsobů, jak dosáhnout těchto cílů, s důrazem na ochranu společnosti a výchovný efekt na delikventy. Použití trestu smrti nebo trestu odnětí svobody by mělo být omezeno pouze na závažné případy, zatímco u méně vážných deliktů by měla být upřednostněna alternativní opatření, jako jsou finanční sankce, podmíněné tresty nebo obecně prospěšné práce (Kalvodová, 1995).

5.1 Nahrazení trestu smrti trestem doživotí

Deprivace svobody jako trestní opatření nemá tak dlouhou historii jako institut trestu smrti, jenž byl ve středověku hlavním a široce využívaným trestem. Věznice původně sloužily převážně k dočasnému zadržení odsouzených čekajících na vykonání smrti. Avšak od 16. století, v souvislosti s renesančními změnami ve společenském vnímání a lidských hodnotách, začal být trest odnětí svobody stále více využíván. Jeho současná forma se vyvinula na konci 18. století a byla dále formována v 19. století, kdy se objevily snahy o reformu trestního práva s cílem dosáhnout humanizace a zvýšení efektivity trestů. Trest smrti byl po staletí využíván k eliminaci pachatelů trestných činů z komunity (Kalvodová, 1995; Jelínek, 2022).

Používal se nejen za závažné zločiny, ale i za méně vážné delikty, jako je krádež nebo nevěra, a to jak na východě, tak na západě. Po druhé světové válce byla praxe trestu smrti často nahrazena trestem odnětí svobody, přičemž OSN v roce 1985 vyzvala ke zrušení trestu smrti, a dnes již většina zemí tento trest buď úplně zrušila nebo z něj de facto upustila (Jelínek, 2022).

Jedním z klíčových argumentů proti trestu smrti je nevratnost rozsudku po jeho vykonání, což znamená, že při justičním omylu nelze nápravu provést. V USA bylo v průběhu 90 let odhaleno několik případů justičního omylu, což podpořilo argumenty proti trestu smrti. V České republice byly po druhé světové válce některé případy smrti motivovány politicky (Kalvodová, 1995).

Trest odnětí svobody slouží jako nástroj k ochraně společnosti tím, že izoluje pachatele od veřejnosti a zabraňuje jim v další činnosti vedoucí k trestným činům. Diskuse o trestu smrti versus trestu odnětí svobody se točí kolem dvou hlavních názorů: stoupenci trestu smrti argumentují nízkým poměrem justičních omylů a vysokou úrovní forenzních technologií, které snižují riziko odsouzení nevinné osoby. Odpůrci naopak tvrdí, že trest smrti je neetický, porušuje základní právo na život a je v rozporu s duchovními a morálními principy (Kalvodová, 1995; Novotný, 1967).

5.2 Postavení doživotního trestu v českém trestní řádu

V českém právním systému je doživotní trest odnětí svobody považován za jeden z nejpřísnějších trestů a je zařazen mezi tzv. výjimečné tresty. Toto zařazení sdílí s tresty, jejichž délka se pohybuje v rozmezí patnácti až dvaceti pěti let. Pro udělení doživotního trestu existuje soubor striktních kritérií definovaných trestním zákonem, které zahrnují posouzení rizika, které trestný čin představuje pro společnost, potenciál pro nápravu pachatele a závažnost činu (Šlámal, 2023).

Trestní zákoník specifikuje konkrétní situace a skutkové podstaty, za kterých může být doživotní trest uložen. Mezi materiální předpoklady patří mimořádně vysoká míra nebezpečnosti činu pro společnost, způsob provedení činu vyvolávající silnou odporu, motivace pachatele nebo vážné a těžko napravitelné důsledky činu. Doživotní trest se uděluje pouze, když kratší doba odnětí svobody nepostačuje k nápravě pachatele a je nutná k ochraně společnosti. Toto rozhodnutí vyžaduje pečlivé zvážení (Jelínek, 2022; Kalvodová, 2002; Navrátilová Tlapák, 2010).

6 Průběh výkonu trestu

Průběh výkonu doživotního trestu odnětí svobody v České republice je určen pro nejzávažnější trestné činy a zahrnuje izolaci odsouzeného od společnosti. Tento trest má za cíl nejen ochranu veřejnosti, ale i snahu o resocializaci odsouzených, i když možnosti návratu do společnosti jsou v tomto případě omezené. Průběh trestu je podroben pravidelnému hodnocení a v určitých případech může dojít k jeho revizi. V České republice existuje možnost přezkoumání trestu s ohledem na jeho zmírnění nebo podmíněčné propuštění, což odráží snahu o vyvážený přístup mezi ochranou společnosti a potenciální nápravou odsouzeného (Karabec, et al., 2004; Navrátilová Tlapák, 2010).

6.1 Podmínky pro uložení trestu

V rámci českého právního systému je struktura trestů rozdělena do dvou základních kategorií: běžné tresty a mimořádné tresty. Toto rozdělení reflektuje potřebu práva reagovat na rozličné úrovně protiprávního jednání s adekvátní mírou sankce. Doživotní trest odnětí svobody patří mezi mimořádné tresty a je ukládán v případech, kdy je spáchán zvláště závažný trestný čin (Karabec, et al., 2004).

Závažné zločiny, vedoucí k možnosti uložení doživotního trestu, zahrnují široké spektrum činů od obecného ohrožení, přes teroristické útoky, genocidu, zločiny proti lidskosti, nedovolené vedení boje, válečné zločiny, perzekuci obyvatelstva, zneužití mezinárodně uznávaných a státních symbolů, až po vraždu. Tato kategorie trestných činů je definována jako taxativní výčet, kde rozhodující není pouze vysoké nebezpečí spáchaného činu, ale specifika samotného činu (Jelínek, 2022; Monestier & Francek, 2001; Šlámal, 2023; Zákon č.140/1961, 1961).

Kromě těchto zločinů může být doživotní trest odnětí svobody ukládán i za činy jako těžké ublížení na zdraví, loupež, vydírání, znásilnění, opakované zneužívání a recidivu těchto činů, pokud byl pachatel za podobné činy v minulosti již odsouzen. Tento přístup umožňuje aplikovat doživotní trest i v situacích, kde smrt oběti nastala v důsledku nedbalosti, což rozšiřuje možnosti právního systému reagovat na různé úrovně závažnosti trestných činů (Šlámal, 2023).

Toto uspořádání trestů demonstruje snahu právního řádu efektivně chránit společnost a individuální oběti před nejzávažnějšími formami protiprávního jednání a zároveň zdůrazňuje princip proporcionality a individuálního posouzení každého jednotlivého případu.

6.2 Výkon trestu odnětí svobody na doživotí

Výkon trestu odnětí svobody na doživotí v České republice představuje nejpřísnější sankci v rámci trestního práva, která je vyhrazena pro ty nejzávažnější trestné činy. Tento trest, často přirovnávaný k sociálnímu trestu smrti, má značný dopad nejen na samotné odsouzené, ale i na vnímání veřejností, která by neměla odsouzené na doživotí považovat za neměnně deformované subjekty, ale spíše jako osoby, které mají potenciál pro změnu a možnost podmíněného propuštění. Správa tohoto trestu je v rukou Vězeňské služby České republiky, řídící se zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stáži, a je detailně upravena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., která stanovuje řád výkonu trestu. Odsouzení jsou umístěni ve věznicích s maximální ostrahou a podléhají režimu, který může být po minimálně deseti letech výkonu trestu upraven v závislosti na jejich chování a rehabilitaci (Karabec, et al., 2004; Suchý, 1991).

Životní podmínky odsouzených na doživotí zahrnují přísně regulovaný denní režim, včetně stravování, hygieny, návštěv, a výkonu kázeňských trestů. Aktivita jako koupání, výměna prádla a stříhání se provádějí pod dohledem příslušníka Vězeňské služby, a v případě návštěv jsou odsouzení a návštěvníci odděleni přepážkou. Odsouzení mají možnost účastnit se společenských a kulturních aktivit a mohou být zaměstnáni v rámci věznice. Ačkoliv je doživotní trest odnětí svobody vnímán jako konečný, české právo poskytuje prostor pro posouzení možnosti podmíněného propuštění odsouzených, což otevírá cestu k jejich potenciální reintegraci do společnosti. Tento přístup odráží snahu vyvážit potřebu ochrany společnosti s možností nápravy a změny u odsouzených, zdůrazňující důležitost individuálního přístupu a respektování základních lidských práv a hodnot (Vězeňská služba, 2024).

Počet doživotně odsouzených v ČR											
2020	muži	ženy	celkem	2021	muži	ženy	celkem	2022	muži	ženy	celkem
leden	43	3	46	leden	41	3	44	leden	43	3	46
únor	43	3	46	únor	41	3	44	únor	43	3	46
březen	43	3	46	březen	41	3	44	březen	43	3	46
duben	43	3	46	duben	41	3	44	duben	43	3	46
květen	43	3	46	květen	41	3	44	květen	43	3	46
červen	43	3	46	červen	41	3	44	červen	43	3	46
červenec	42	3	45	červenec	41	3	44	červenec	43	3	46
srpen	42	3	45	srpen	40	3	43	srpen	43	3	46
září	42	3	45	září	40	3	43	září	43	3	46
říjen	42	3	45	říjen	40	3	43	říjen	43	3	46
listopad	41	3	44	listopad	41	3	44	listopad	43	3	46
prosinec	41	3	44	prosinec	43	3	46	prosinec	44	3	47

Obrázek 3 Počet doživotně odsouzených vězňů v průběhu let (Vězeňská služba, 2022)

6.2.1 Vnitřní a vnější diference

Systém kategorizace věznic a jejich vězňů v České republice se dělí na interní a externí diferenciaci, která umožňuje přizpůsobit režim a úroveň zabezpečení specifickým potřebám a rizikům spojeným s jednotlivými odsouzenými. Interní diference zahrnuje členění vězeňských zařízení do čtyř základních kategorií: od věznic s dohledem až po věznice se zvýšenou ostrahou, což představuje nejpřísnější formu zabezpečení. Toto rozdělení reflektuje nejen fyzickou strukturu a vybavení věznic, ale také úroveň dohledu a kontrolních mechanismů, které jsou aplikovány v závislosti na hodnocení rizik a potřebách bezpečnosti (Obase, 2020).

Externí diference se týká klasifikace vězňů a jejich rozdělení do různých skupin na základě komplexního hodnocení jejich chování, rizik a rehabilitačních potřeb. Tento proces je řízen vězeňskou službou, která využívá odborné posudky a rozhodnutí vedoucích pracovníků k určení nejvhodnějšího režimu pro každého odsouzeného. V kontextu odsouzených na doživotní tresty, tyto individuální plány zahrnují zařazení do jedné ze tří skupin, které odrážejí jejich postup ve splnění stanovených kritérií a účasti na rehabilitačních programech. Postup z jedné skupiny do druhé znamená nejen změnu v intenzitě a obsahu programů zacházení, ale také mírnější podmínky v některých aspektech vězeňského života, jako jsou návštěvy, možnosti sledování televize a vycházky, přičemž základní úroveň bezpečnosti zůstává zachována. Důležitým aspektem této diference je uznání, že odsouzení na doživotí mohou projevit pozitivní změny v chování a postojích, což se odráží v jejich postupném posunu skrze skupiny s různými stupni svobody a odpovědnosti. Tento přístup podporuje snahu o rehabilitaci a

sociální integraci odsouzených do společnosti, pokud je to možné, a zároveň zajišťuje vysokou úroveň bezpečnosti pro veřejnost i samotné věznice (Věžeňská služba, 2024).

6.3 Možnosti propuštění

Odsouzení na doživotí se často vnímá jako konečný verdikt, kdy odsouzený stráví zbytek svého života za mřížemi. Nicméně, realita a trestní zákony nabízejí odlišný pohled, kde je možné, že po určité době věznění existuje šance na propuštění. Podle trestního práva, po absolvování minimálně dvaceti let vězení, mohou ti, kteří si odpykávají doživotní trest, požádat o přezkoumání svého případu s možností podmíněčného propuštění, za předpokladu, že neexistuje riziko opakování trestné činnosti a berouc v úvahu charakter a vývoj chování odsouzeného (Zákona č. 40/2009 Sb., 2022).

Při rozhodování o podmíněčném propuštění se bere v úvahu řada faktorů, včetně hodnocení ze strany ředitele věznice, potenciál pro resocializaci, kriminální minulost, množství a povahu předchozích trestů, rodinné a sociální zázemí, stejně jako perspektivy na získání stabilního zaměstnání a dalších faktorů, které mohou přispět k úspěšné reintegraci do společnosti. Zvláštní pravomocí disponuje i prezident republiky, který může na základě ústavního oprávnění udělit milost odsouzeným na doživotí, což se historicky stalo v několika výjimečných případech, jakým byl například Jiří Kajínek, odsouzený za závažné zločiny, který byl později milostí osvobozen. Tato možnost představuje v systému trestní spravedlnosti důležitý aspekt naděje a motivace pro odsouzené, kteří se s pomocí vězeňského personálu a rehabilitačních programů snaží o nápravu a přípravu na možný návrat do společnosti (Ministerstvo spravedlnosti, 2017; Zákona č. 40/2009 Sb., 2022).

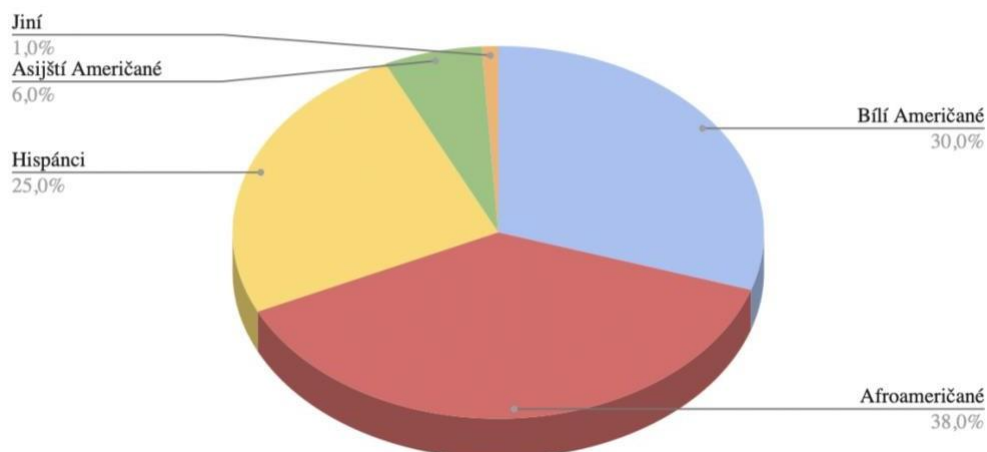
7 Problematické aspekty trestního systému ve Spojených státech amerických

Spojené státy americké jsou začleněny do práce kvůli nedostatku dostupných dat pro ekonomickou analýzu trestu smrti v České republice. Tímto způsobem je problematika lépe přiblížena. Je třeba poznamenat, že problematika trestního systému ve Spojených státech amerických je rozmanitá a v každém státě, kde je trest smrti uplatňován, se liší. Problémy v trestním systému Spojených států amerických (USA) vyvolávají řadu kritik, neboť ovlivňují různé skupiny obyvatelstva a narušují základní principy spravedlnosti a rovnosti. Mezi problematiky patří rasové a socioekonomické nerovnosti. Masové uvěznění v USA dosahuje nejvyšší míry na světě, přičemž Afroameričané a Hispánci jsou nadměrně zastoupeni vězeňským systémem. Tento stav destabilizuje komunity, způsobuje ztrátu pracovních příležitostí a další sociální problémy. Kromě toho Afroameričané a Hispánci čelí předsudkům ze strany porot a soudců, což má za následek jejich neúměrné zastoupení mezi obviněnými a odsouzenými. Dále lidé s nižšími finančními prostředky si nemohou dovolit kvalitní právní pomoc, což vede k nerovným podmínkám v soudním procesu (Death Penalty Information Center, 2023; Death Penalty Information Center, 2023).

V USA uplatňují trest smrti a dlouhodobé odnětí svobody častěji než jiné země. Tyto tresty mají devastující dopad na životy odsouzených a jejich rodin. Mnoho amerických věznic trpí přeplněním, nehygienickými podmínkami a vysokou mírou násilí, čímž jsou vězni ohroženi jak fyzicky, tak duševně. Afroameričané a Hispánci jsou často obětmi policejní brutality a násilí. Kromě toho vysoká míra vlastnictví zbraní v USA přispívá k opakujícím se tragickým masovým střelbám. Bezdomovectví a duševní choroby jsou často kriminalizovány, což vede k neoprávněným zatčením a uvězněním těch, kteří potřebují spíše pomoc než trest (Internet Archive, 2008; Nellis, 2021).

Trestní systém USA prohlubuje sociální nerovnosti a diskriminaci, což vede k dalšímu rozštěpení americké společnosti. Vězni v USA čelí krutému a nelidskému zacházení, což je v rozporu s mezinárodně uznávanými lidskými právy. Namísto rehabilitace se trestní systém zaměřuje především na odplatu, což vede k cyklu opakované kriminality (Carson, 2023).

Rasové složení uvězněných obyvatel ve Spojených státech

Obrázek 4 Míra uvěznění dospělých obyvatel USA podle rasy (Carson, 2023)

7.1 Trest smrti ve Spojených státech

Trest smrti je v USA legálně uplatňován na federální úrovni a v 21 státech, zatímco ve 23 státech byl zrušen a v 6 státech bylo provádění exekucí pozastaveno. První známý případ rozsudku smrti v koloniální Americe byl vynesen nad kapitánem Georgem Kendallem v roce 1608. Oběšení bylo v té době častou metodou poprav, preferovanou zejména puritány. Osmý dodatek Listiny práv z roku 1789 zakazoval použití krutých a neobvyklých trestů. Pátý dodatek naznačoval možnost použití trestu smrti a vyžadoval spravedlivý soudní proces. Čtrnáctý dodatek z roku 1868 také zdůraznil nutnost zajištění spravedlivého soudního procesu ve všech státech při odeírání lidského života (Cornell Law, 2008; Death Penalty Information Center, 2023; Randa, 1997).

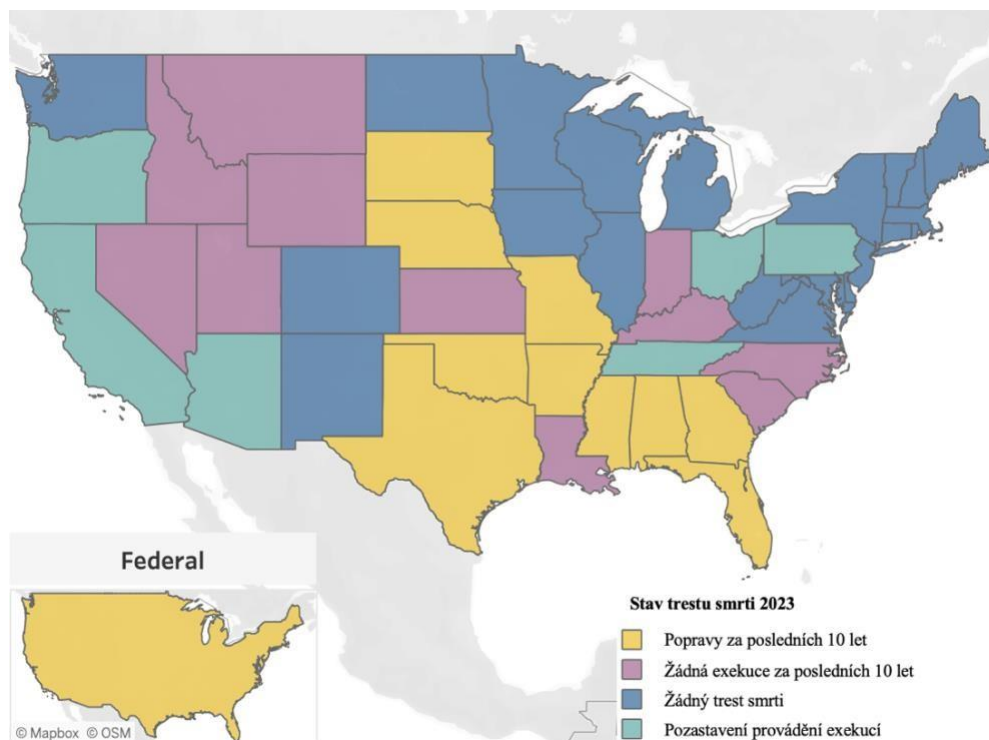
Statistiky ukazují, že od roku 1608 do roku 1991 bylo ve Spojených státech popraveno 15 269 osob. V období 1930-2002 bylo popraveno 4 661 jedinců, přičemž většina těchto poprav proběhla v prvních 20 letech tohoto období. Armáda Spojených států navíc provedla popravu 135 vojáků v letech 1916 až 1961. Během 19. století zrušily tři státy – Michigan, Wisconsin a Maine – trest smrti za vraždu. Další státy, které trest smrti zrušily před rozhodnutím ve věci Gregg v. Georgia, zahrnují Minnesota, Vermont, Iowa, Západní Virginii a Severní Dakotu. Havaj, Aljaška a Portoriko také odstranily trest smrti. Některé státy, jako Arizona a Oregon, obnovily trest smrti po jeho předchozím zrušení. Portoriko a Michigan jsou jediné americké jurisdikce, které mají v ústavě explicitní zákaz trestu

smrti (Ballot, 1931; Internet Archive, 2007; Internet Archive, 2008; Internet Archive, 2003; Justia U.S., 1976).

V roce 2022 provádělo trest smrti šest států ze 50 ve Spojených státech: Alabama, Arizona, Mississippi, Missouri, Oklahoma a Texas. Vládní popravy se uskutečňovaly v 20 ze 195 zemí světa. Federální vláda USA provedla popravy v roce 2020 po dlouhé přestávce od roku 2003. Nejvyšší soud USA začal zpochybňovat ústavnost trestu smrti od roku 1958 a definitivní zastavení bylo dosaženo v roce 1972 rozhodnutím ve věci Furman proti Gruzii, které se označuje jako "legální bomba" (Bedau, 1977; Latzer, 2010; Lesnes, 2023).

Namísto zrušení trestu smrti v roce 1972 se 37 států rozhodlo přijmout nové zákony o trestu smrti, aby reagovaly na obavy vyjádřené v případě Furman. Nejvyšší soud USA potvrdil postup státu Georgia v případě Gregg v. Georgia v roce 1976, který umožňoval rozdělení soudního procesu na fáze viny a trestu. Po rozhodnutí státního soudu v Utahu v roce 1977 se počet poprav v USA zvýšil, což bylo v rozporu s klesajícími trendy v jiných demokraciích, které trest smrti zakazují (ProCon.org, 2023).

Studie odhalily, že některé popravy v USA trpěly nečekanými problémy, což vedlo k diskusi o krutosti a neefektivitě trestu smrti. Federální vláda v roce 2019 obnovila popravy po 16 letech přestávky, což vyvolalo kontroverzi. Historicky bylo málo žen popraveno, přičemž nejznámějšími jsou Ethel Rosenberg a Bonnie Brown Heady. Lisa Montgomery se stala první ženou popravenou federální vládou od roku 1954. Trest smrti pro mladistvé byl zrušen v roce 2005 rozhodnutím Nejvyššího soudu, který prohlásil, že je v rozporu s ústavou. Před tímto rozhodnutím bylo několik mladistvých popraveno, ačkoli veřejné mínění se postupně začalo přiklánět k zrušení této praxe (Cothorn, 2000; Death Penalty Information Center, 2005; Jeltsen, 2021; Winter, 2021).

Obrázek 5 Trest smrti ve Spojených státech 2023 (Death Penalty Information Center, 2023)

7.1.1 Právní proces

V Soudním systému Spojených států se soudní procesy liší podle potenciálního trestu: kapitálové a nekapitálové soudní procesy. V případě kapitálových procesů hrozí obžalovanému trest smrti. Zločiny, které mohou vést k kapitálovému soudnímu procesu, se liší podle státu, ale často zahrnují vraždu, velezradu, terorismus. V případě nekapitálových procesů nepřipadá v úvahu trest smrti. Potencionální tresty za nekapitálové trestné činy se pohybují od podmíněčných trestů a pokut až po doživotní vězení, v závislosti na závažnosti trestného činu. Nekapitálové soudní procesy jsou obecně méně složité a kratší než kapitálové (Miron, 2023).

Tabulka 1 Srovnání kapitálových a nekapitálových soudních procesů

Vlastnosti	Kapitálové soudní procesy	Nekapitálové soudní procesy
Potencionální trest	Trest smrti	Doživotní vězení, podmínky a další tresty

Příklady zločinu	Vražda, zrada, terorismus	Krádeže, napadení, menší trestné činy
Složitost procesu	Kapitálové procesy jsou obvykle složitější a delší	Nekapitálové procesy jsou obecně méně složité a kratší
Důvod složitosti procesu	Vyšší riziko, potřeba dodatečné procedury	-
Potřebná kvalifikace	Vyžaduje se u advokátů specifické školení a zkušenosti	-

Zdroj: (Miron, 2023)

Prvním krokem je rozhodnutí úřadu zastupitelství, zda požádat o uložení trestu smrti. Toto rozhodnutí může být ovlivněno různými faktory, včetně místních zvyklostí a právních předpisů. Pokud úřad zastupitelství požádá o trest smrti a soud s tímto požadavkem souhlasí, následuje soudní proces, ve kterém je obžalovaný odsouzen k trestu smrti. Odsouzení obvykle rozhoduje porota, a to v některých státech vyžaduje jednomyslné rozhodnutí. Po odsouzení je případ podroben přímému přezkumu, kde soud posuzuje správnost rozhodnutí soudu nižší instance. Tento přezkum zahrnuje posouzení důkazů a právních postupů. Potvrzení rozsudku smrti na státní úrovni umožňuje odsouzenému podat kontrolu státního zajištění, kdy se snaží napadnout rozsudek z důvodů, které nebyly dříve zohledněny. Po vyčerpání všech možností na státní úrovni může odsouzenec podat žádost o federální habeas corpus, což umožňuje federálním soudům přezkoumat záležitost a posoudit, zda byla v odsouzení narušena ústavní práva (Cornall Law, 1994; Freedman, 2006; Founding Fathers, 1788; Justia US Law, 2014; Kearney & Merrill, 2000).

Odsouzení také mohou využít oddíl 1983, který jim umožňuje podávat žaloby proti státním úředníkům k ochraně jejich ústavních a zákonných práv. Tento mechanismus může být použit k napadení různých aspektů trestu smrti, včetně metody popravy. Nakonec, pokud všechny právní prostředky selžou a rozsudek smrti zůstane v platnosti, je vydán exekuční příkaz, který stanovuje datum provedení popravy, přičemž některé státy poskytují delší období k provedení

popravy, aby se předešlo posledním chvílím odkladu (Cornell Law, 1994; Georgia, 2014; Justia U.S., 2015).

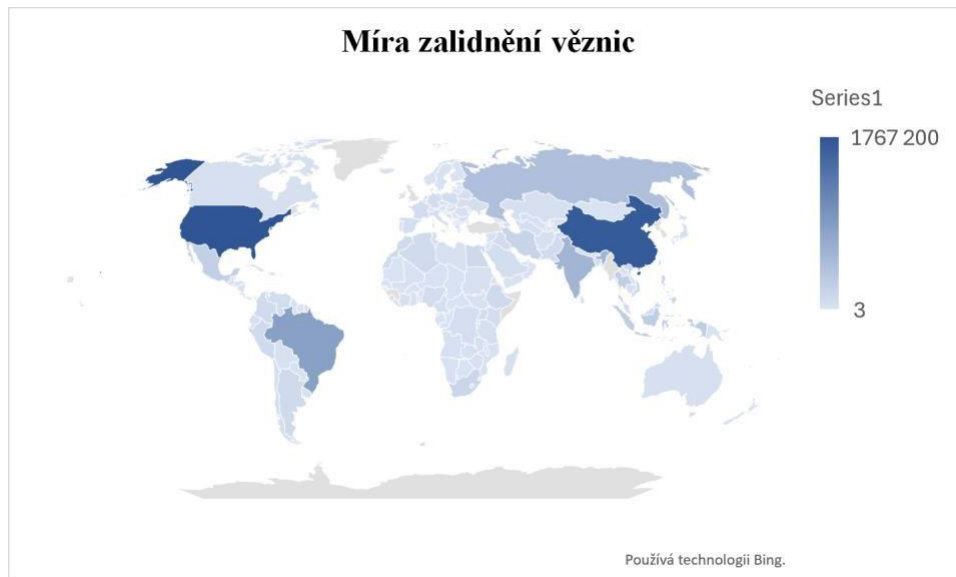
Obrázek 6 Naplánované exekuce do roku 2027 (Ohio Government, 2024; Saltery, 2023; Texas Department, 2024; The Oklahoman, 2024; Weiser, 2024)

7.2 Alternativa k trestu smrti v USA

Ve Spojených státech je trest odnětí svobody na doživotí nejpřísnějším trestem stanoveným zákonem ve státech bez platného zákona trestu smrti a druhým nejvyšším ve státech s platným zákonem (The Sentencing Project, 2013).

Americká judikatura rozděluje tresty na doživotní vězení bez možnosti podmíněčného propuštění a s možností podmíněčného propuštění. Délku trestu doživotí s možností podmíněčného propuštění neurčuje předem odsuzující soud, ale bude záviset na tom, kdy vězeň dokáže přesvědčit státní radu pro podmíněčné propuštění o své rehabilitaci po odpykání stanoveného minimálního počtu let. U trestu bez možnosti propuštění soud stanoví, že vězeň nikdy nebude mít možnost se opět vrátit do normálního života a jsou odsouzeni k tomu, že umřou ve vězení. Existuje jedna možnost, kdy odsouzený k tomuto trestu mohou být propuštěni, kdy vládní složky výkonné složky, obvykle se jedná o guvernéra státu mohou mít pravomoc udělit milost nebo změnit trest. I když se tresty v jednotlivých oblastech liší, doživotní vězení je obecně udělováno za vážné zločiny, jako je vražda prvního stupně. Tento trest je uplatňován ve všech 50 státech. Obvykle je trestem, který následuje po pravidle o zločinné vraždě, zejména když je spáchán

během jiného trestného činu, nebo jsou přítomny další přitěžující okolnosti, například v případě znásilnění spáchaného před vraždou nebo vraždy úředníka činného v trestním řízení nebo jiného veřejného činitele. V některých státech, které mají trest smrti, je doživotní vězení alternativním trestem. Tento trest se také využívá ve federálních a vojenských soudních systémech (California Department, 2024; Nebraska Legislature, 2024; Reitz & Rhine, 2020; The New York Times, 2011).

Obrázek 7 Míra zalidnění věznic ve světě (World Prison Brief, 2024)

7.2.1 Průběh výkonu trestu na doživotí v USA

V mnoha věznicích se vězni nejen potýkají s každodenními povinnostmi jako údržba, praní či vaření, ale často i pracují pro soukromé firmy. Ale zapomeňte na obvyklé televizní dramata – život za mřížemi není jen o extrémním chování. Je to hra o moc, boj o přežití, a čelí se zde výzvám, které si neumíte ani představit. Duševní i fyzické zdraví je na hraně, a to nejen kvůli násilí, ale i nebezpečné infekci COVID-19, která hrozí za každým rohem. Rodiny vězňů čelí vysokým skrytým nákladům, jako jsou náklady na komunikaci s uvězněnými a zajištění jejich zdravotní péče (Fiala & Vinkelhoferová, 2023; Saris, et al., 2015).

Za zmínku stojí i ADX Florence. ADX Florence je federální věznice v Coloradu, určená pro doživotně odsouzené bez možnosti propuštění. Je považována za jednu z nejbezpečnějších a nejpřísněji ostrahovaných věznic. Toto zařízení, označované jako Supermax, hostí nejtěžší zločince, včetně sériových vrahů, šéfů gangů a federálních zločinců, kteří si to svými činy "zasloužili". Život v ADX Florence je mimořádně přísný, s vězni trávícími většinu času

uzavření na svých celách. Komunikace s okolím je minimální, a vězni jsou pod neustálým dozorem a ostrahou. Zatím se žádnému vězni nepodařilo z tohoto zařízení utéct (Paolo, 2023).

8 Ekonomická analýza

Ekonomická analýza je proces, který se zaměřuje na zkoumání a porozumění jevů, procesů a rozhodnutí. Cílem obvykle bývá získání hlubšího vhledu do ekonomických aspektů konkrétní situace nebo problému a poskytnout informace pro rozhodování. V tomto konkrétním případě byla použita nákladová analýza. Tento typ analýzy je zaměřován na identifikaci, kvalifikaci a porozumění nákladů spojených s určitou činností nebo rozhodnutím. Nákladová analýza byla použita k porovnání nákladů na trest smrti a doživotní vězení. To zahrnuje náklady na soudní proces, vězeňský systém a další provozní náklady spojené s prováděním trestu smrti ve srovnání s doživotním vězením ve Spojených státech (Synek, 2007; Synek, et al., 2009).

Důkladné zohlednění těchto nákladů je klíčové pro porovnání efektivity obou forem trestu z hlediska zatížení pro stát. Vzhledem k nedostatku dostupných dat o trestu smrti a jeho nákladech v České republice, se obrátíme na dostupná data ze Spojených států, kde je trest smrti široce používán a zkoumán jeho finanční dopad. Pro porovnání nákladů na trest smrti byl použit přepočít, který zahrnoval data ze 24 států. Tato metoda nám umožnila získat reprezentativní výběr, který pokrývá širokou škálu postojů k trestu smrti v rámci Spojených států. Byly zahrnuty státy, které v minulosti praktikovaly trest smrti, státy, které ho momentálně neuplatňují, a také státy s pozastavenými exekucemi. Tyto získané poznatky nám umožní získat komplexní pohled na ekonomické dopady trestu smrti a na rozdíly v postojích k této formě trestu (Death Penalty Information Center, 2022).

Náklady na trest smrti a doživotní vězení v jednotlivých státech byly porovnány na základě studií zaměřených na tyto tresty. V těchto studiích byly identifikovány odpovídající hodnoty nákladů v jednotlivých státech a následně bylo provedeno průměrné srovnání těchto nákladů. Tento způsob byl použit, protože studie zaměřené na trest smrti a doživotní vězení poskytují systematické a doložené údaje o nákladech spojených s těmito formami trestu v různých státech. Průměrné hodnoty z těchto studií umožňují objektivní a přesné porovnání nákladů mezi různými státy a umožňují tak analyzovat a porovnávat efektivitu těchto trestních postihů. Použití tohoto přístupu pomáhá zajistit důvěryhodnost a spolehlivost výsledků porovnání.

8.1 Analýza soudního procesu a exekučních postupů

ALABAMA

Ve státě Alabama probíhá soudní proces, pokud se požaduje trest smrti, před porotou s minimálně 10 porotci. Při neshodě poroty se koná nové přelíčení před jinou porotou. V roce

2023 došlo ke změně, kdy Nejvyšší soud v Alabamě rozhodl, že odvolací soud není povinen aktivně hledat chyby v původním rozsudku, pokud odsouzená osoba podala námitky ohledně porušení ústavy již u soudu. Dříve byly odvolací osudy povinny zkoumat všechny možné porušení, aniž by čekaly na námitky od právníka obžaloby. Milost uděluje guvernér Alabamy. Metodou poprav je smrtící injekce, pokud odsouzený požádá, tak i smrtící křeslo či plynný dusík. Podle studie průměrné náklady na jeden případ trestu smrti 3,26 milionu USD, zatímco průměrné náklady na doživotní vězení bez možnosti podmíněčného propuštění je 1,38 milionu USD, pokud budeme uvažovat průměrnou délku pobytu na 24 let pro vězně odsouzené na doživotí v Alabamě (ACLU Alabama, 2024; Alabama Legislative, 2024; American Bar, 2020; Death Penalty Information Center, 2024; Hrynskiw, 2021).

ARIZONA

Trest smrti je legálním trestem ve státě Arizona. Popravky byly dočasně pozastaveny po kontroverzní popravě Josepha Wooda, avšak v roce 2022 byl trest obnoven. Generální prokurátorka Arizony vydala zastavení jakýkoliv dalších poprav a guvernérka nařídila revizi protokolů trestu smrti. Průběh právního procesu trestu smrti v Arizoně zahrnuje rozhodnutí poroty, která musí být jednomyslná. V případě neshody poroty, probíhá nové přelíčení před jinou porotou a pokud se i ta neshodne tak je udělen doživotní trest. Guvernér státu Arizona může udělit milost pouze se souhlasem arizonské rady výkonné milosti. Podle studií průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Arizoně dosahují 1,73 milionu USD, zatímco průměrné náklady na rozsudek doživotí bez možnosti propuštění činí 745 000 USD (Arizona Legislature, 2024; American Bar, 2006; BBC, 2014; Justia US Law, 2015; NPR, 2023).

ARKANSAS

Trest smrti je legálním trestem. Průběh právního procesu trestu smrti zahrnuje rozhodnutí jednomyslné poroty. V případě zadržené poroty během trestní fáze je vydán doživotní trest, aniž by došlo k novému přelíčení. Pravomoc v případě shovívavosti či milosti má stejně jako u jiných států guvernér. Způsobem popravky je smrtící injekce. Dříve byla možnost volby mezi smrtící injekcí a elektrickým proudem. V případě, že injekce je považována jako neústavní, je nahrazena elektrickým proudem. Popravky se provádějí v Cummins Unit. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Arkansasu činí 2,6 milionu USD, zatímco průměrné náklady na doživotí bez možnosti propuštění se pohybují kolem 1,3 milionu USD (Internet Archive, 2005; Justia US Law, 2015; Wood, 2018).

COLORADO

Trest smrti v Coloradu byl zrušen v roce 2020. Historicky byl trest obnoven v roce 1974 po lidovém hlasování, ale byl zrušen pro budoucí případy. V roce 2020 schválil zákonodárny sbor Colorada návrh zrušení trestu smrti pro jednotlivé odsouzené po 1. červenci 2020, který podepsal guvernér státu. V případě požadavku trestu smrti rozhoduje porota a vyžaduje jednomyslný verdikt. V případě neshody je vydán doživotní trest. Guvernér má pravomoc prominout nebo zmírnit trest smrti. Metoda poprav v Coloradu je smrtící injekce a bývalá cela smrti byla umístěna ve státní věznic Colorada. Jednotlivé studie uvádí, že průměrná náklady na jeden případ trestu smrti jsou 2,8 milionu USD a průměrné náklady na jednoho vězně odsouzeného na doživotí jsou 1,3 milionu USD (Ballot, 1974; Death Penalty Information Center, 2023; Death Penalty Information Center, 2024; Swanson, 2012; Paul & Ingold, 2022; Marceaul & Kamin, 2013).

CONNECTICUT

Trest smrti byl ve státě Connecticutu zrušen v roce 2012. Zrušení bylo podpořeno návrhem zákona v roce 2009. Trest byl v tomto státě aplikován za „hrdelní zločiny“ a cela smrti byla umístěna v Severním nápravném zařízení. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Connecticutu jsou 2,7 milionu USD a doživotní vězení bez možnosti propuštění jsou 1,2 milionu USD (Death Penalty Information Center, 2024; Donohue, 2011; Sanchez & Ferrigno, 2015).

DELAWARE

Trest smrti v Delaware byl zrušen v roce 2016, poté co jej Nejvyšší soud státu prohlásil za neústavní. To vedlo k změně dřívějších rozsudků smrti a změně trestů zbývajícím odsouzeným na doživotí. Zákon upravující trest smrti pro vraždu prvního stupně zůstává v platnosti, i když již není vymahatelný. Proces umožňoval soudcům přepsat rozhodnutí poroty, což bylo zrušeno v roce 2016 kvůli rozsáhlé moci soudců v procesu rozhodování. Existovaly také určitá přísná kritéria pro případy, kdy byl trest smrti udělen, včetně přitěžujících okolností spojených vraždou prvního stupně. Metoda poprav byla změněna na smrtící injekci jako výchozí metodu. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Delaware se pohybují 1,56 milionu USD, průměrné náklady na vězně odsouzeného na doživotí 578 000 USD (Internet Archive, 2023; Johnson, et al., 2012; Reyes, 2015; The New York Times, 2012).

FLORIDA

Trest smrti je ve státě Florida stále zákonným. V roce 2014 Nejvyšší soud Spojených států zrušil část floridského zákona o trestu smrti, kde rozhoduje, aby přitěžující skutečnosti určovala porota nikoliv soudce. Proces stanovuje, že porota se musí jednomyslně shodnout, že jsou splněné přitěžující okolnosti, aby obžalovaný mohl být odsouzen k trestu smrti. Poté je třeba, aby nadpoloviční většina poroty, tedy 8 z 12 porotců, rozhodla ve prospěch trestu smrti. Před rokem 2014 mohl soudce trest smrti nařídit sám. Provedení trestu smrti se obvykle provádí injekcí, ale možností je i elektrické křeslo, pokud to žádá odsouzený. Florida má jedinou popravčí komoru ve věznici ve městě Starke. Guvernér má pravomoc udělit milost v případě trestu smrti, ale pouze na základě obdržení doporučení od rady. Průměrné náklady na jednu popravu činily 2,83 milionu USD a průměrné náklady na doživotní uvěznění bez možnosti propuštění 1,28 milionu (American Bar Association, 2006; Clifford, 2023; Death Penalty Information Center, 2023; Fineout & Lush, 2013; Internet Archive, 2023).

ILLINOIS

Trest smrti byl ve státě Illinois zrušen v roce 2011. Smrtící injekce byla přijata jako výchozí metoda poprav, ale elektrické křeslo zůstalo jako možnost v případě potřeby. Guvernér v roce 2011 podepsal zákon o zrušení trestu smrti v Illinois, změnil se rozsudek u patnácti vězňů na doživotní trest. V roce 2018 tehdejší guvernér usiloval o znovuzavedení rozsudku trestu smrti pro osoby odsouzené za zabití policistů, ale zákon byl opovržen zákonodárci. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti ve státě Illinois jsou 1,26 milionu USD a průměrné náklady na doživotní trest bez možnosti podmíněčného propuštění se pohybují kolem 800 000 USD (Buchanan, 2003; Death Penalty Information Center, 2010; Death Penalty Information Center, 2024; Schwartz & Fitzsimmons, 2011; Smith, 2011).

INDIANA

V Indianě je trest smrti zákonným trestem. Federální trest smrti se vykonává ve věznici Spojených států, Terre Haute, v Indianě, avšak stát nemá kontrolu nad vykonanými exekucemi. při žádosti o trest smrti se rozhoduje porota a musí být rozhodnutí jednomyslné. V případě pozastavení poroty rozhoduje o trestu smrti soudce. Indiana kdysi umožňovala soudcům přepsat doporučení poroty na trest odnětí svobody na trest smrti i naopak, ale tento mechanismus byl zrušen v roce 2002. Udělovat milost může guvernér po obdržení nezávazné rady od Indiana Parole Board. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Indianě jsou 3,2 milionu USD a

průměrné náklady na doživotní vězení bez možnosti propuštění jsou 1,2 milionu USD (Brown, 2010; Indiana Government, 2024; Radelet, 2011).

KALIFORNIE

V Kalifornii byly od března 2019 zastaveny popravy díky nařízení moratoriu guvernérem. Kalifornští voliči dvakrát odmítli zrušení trestu smrti a později schválili návrh na urychlení odvolacího procesu. Porota o rozhodnutí trestu smrti musí rozhodnout jednomyslně, pokud tak neučiní, případ se projednává znovu. Guvernér má pravomoc udělit milost. Popravy se provádí smrtící injekcí nebo vdechnutím plynu, pokud je první metoda považována za neplatnou. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti jsou pro stát Kalifornie 5,1 milionu USD a průměrné náklady na jednoho vězně odsouzené na doživotí bez možnosti propuštění 1,5 USD (Arthur, et al., 2011; ACLU Northern California, 2009; ACLU of Northern California, 2009; BBC, 2019; California Legislative, 2024; Pierce & Radelet, 1999; Miller, 2016; Minsker, 2011).

KANSAS

Trest smrti je stále v Kansasu právním trestem, i když se od roku 1965 nepoužívá. Pokud je požadován trest smrti, rozhoduje porota jednomyslně. V případě, že by se porota nemohla shodnout uděluje se doživotní trest. Nekonají se žádné přelíčení ani nové procesy. Guvernér má pravomoc udělit shovívavost, pokud obdrží nezávazné doporučení od správní rady. Smrtící injekce je jediný povolený způsob popravy. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Kansasu jsou 1,26 milionu USD a průměrné náklady na doživotní vězení bez možnosti propuštění činí 775 560 USD (Death Penalty Information Center, 2024; Internet Archive, 2023; Kansas Judicial Council, 2014; Kansas Government, 2022).

KENTUCKY

Ve státě Kentucky je trest smrti zákonným trestem. Právní proces týkající se trestu smrti vyžaduje jednomyslné rozhodnutí poroty, každý státní zástupce požaduje tento trest. Kentucky je jediným státem, který nemá ustanovení pro případ neshodné rozhodnutí poroty, což vede k nařízení nového soudního řízení, pokud dojde k tomuto stavu. Všechny rozsudky podléhají odvolání k Nejvyššímu soudu Kentucky a vykonání trestu smrti je stanovené na pátý pátek po potvrzení rozsudku. Guvernér má stejně jako v dalších státech pravomoc rozhodnout o milosti v případě rozsudku smrti. Metodou popravy je smrtící injekce. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti činí 3,7 milionu USD a průměrné náklady na doživotní vězení 960 000 USD

(American Bar, 2011; American Bar, 2012; Death Penalty Information Center, 2014; Internet Archive, 2005).

LOUISIANA

Trest smrti je ve státě Louisiana legální. V případě požadavků na trest smrti je ve státě Louisiana rozhodnutí poroty, v případě že se porota nemůže shodnout, uděluje se doživotní trest. Popravy se v současnosti provádějí smrtící injekcí, nedávný zákon přidává k injekci i dusík a elektrický proud. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Louisianě činí 2,7 milionu USD a průměrné náklady na doživotní vězení bez možnosti propuštění 600 000 USD (Cline, 2024; Deslatte, 2020; Mikulich & Cull, 2012; Pierce & Radelet, 2008).

MARYLAND

Trest smrti byl ve státě Marylandu zrušen v roce 2013. Z právního procesu o trestu smrti rozhoduje porota. Pokud dojde k tomu, že se porota nemůže rozhodnout uděluje se doživotní trest, aniž by bylo nutné obnovit další řízení. Standardní metodou popravy je smrtící injekce. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Marylandu jsou 3,2 milionu USD a průměrné náklady na doživotní odsouzení bez možnosti propuštění 1,1 milionu USD (Death Penalty Information Center, 2024; Roman, et al., 2008; Simpson, 2013).

MISSOURI

Trest smrti v Missouri je zákonným trestem. Právní proces spojený s trestem smrti zahrnuje rozhodnutí poroty, která musí být jednomyslná. V případě, kdy porota není schopna shody, rozhoduje o trestu soudce. Guvernér má pravomoc udělit milost poté, co obdrží nezávaznou radu od Board of Probation and Parole. Popravy se provádějí smrtící injekcí nebo inhalací plynu. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Missouri se odhadují na 3,6 milionu USD a průměrné náklady na doživotní vězení bez možnosti propuštění dosahují 580 000 USD (American Bar, 2012; Barnes & Sloss, 2008; Death Penalty Information Center, 2024; FindLaw's team, 2016).

NEVADA

Trest smrti je zákonným trestem v Nevadě. V případě obžaloby požaduje trest smrti rozhodnutí poroty a to jednomyslně. V případě neshody poroty během trestní fáze procesu má soudce možnost nařídit obnovu řízení nebo uložit doživotní trest. Milost uděluje guvernér s radou a souhlasem správní rady, která zahrnuje soudce Nejvyššího soudu a generálního prokurátora.

Smrtící injekce je jediný způsob poprav. Průměrné náklady na trest smrti stál přibližně 1,3 milionu USD a pro případy bez trestu smrti 775 000 USD (Justia US Law, 1864; Justia US Law, 2015; Miethe, 2012; Schulbergová, 2021).

NEW HAMPSHIRE

Trest smrti v New Hampshire byl zrušen v roce 2019, ale pro činy spáchané před květnem 2019 zůstává zákonným trestem. Právní proces probíhá rozhodnutím o trestu smrti porota, která musí být jednomyslná. V případě neshody poroty se uděluje doživotí trest. Guvernér má pravomoc udělit shovívavost na radu výkonné rady. Primární metodou je smrtící injekce, s pověšením jako sekundární metodou, pokud byla smrtící injekce považována za „nepraktickou“ státním komisařem pro opravy. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v New Hampshire se odhadují na 3,5 milionu USD a průměrné náklady na vězení bez možnosti propuštění na 900 000 USD (Citizens Count, 2014; DeWitt, 2019; Internet Archive, 2014; Walter, 2010).

OHIO

Trest smrti je zákonným trestem ve státě Ohio. Pokud je požadován trest smrti, rozhoduje o něm porota a musí být jednomyslná. V případě neshody je vydán doživotní trest. Guvernér může uložit milost, poté co obdržel nezávazné doporučení od Ohio Parole Board. Průměrné náklady na jeden proces s trestem smrti se pohybuje ve státě Ohio na 2,8 milionu USD a průměrné náklady na doživotní vězení bez možnosti propuštění se pohybují 640 000 USD (American Bar, 1997; Ohio Department, 2024; Pelzer, 2020; The Blade, 2014).

PENSYLVÁNIE

V Pensylvánii je legální trest smrti. V roce 2015 bylo zavedeno moratorium na poprav, které stále platí. I přes toto moratorium jsou stále vynášeny rozsudky smrti, které musí potvrdit nejvyšší soud státu. Guvernér musí do 30 dnů podepsat rozsudek smrti, jinak to určí pensylvánského ministerstva nápravy. Změna jakéhokoli rozsudku doživotí či smrti vyžaduje jednomyslné hlasování rady pro milost. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Pensylvánii se odhadují na 3,1 milionu USD a náklady na doživotní uvěznění bez možnosti propuštění činí 740 000 USD (American Bar, 2007; Blanco, 1977; Death Penalty Information Center, 2011; Justia US Law, 2015; Phillips, 2011).

SEVERNÍ A JIŽNÍ KAROLÍNA

V obou státech je legální trest smrti. Oba státy mají proces o udělení trestu smrti, ve kterém je potřeba jednomyslné rozhodnutí poroty a pravomoc milosti náleží guvernérovi státu. V Severní Karolíně je primární způsob popravu smrtící injekce, v Jižní Karolíně bylo přijato rozhodnutí vrátit elektrické křeslo jako primární metodu popravu a přidat možnost popravu pomocí popravni čty podle zákona z roku 2021. V Jižní Karolíně se odhadují průměrné náklady na jeden případ trestu smrti na 2,8 milionu USD a v Severní Karolíně na 2,6 milionu USD. Průměrné náklady na doživotní uvěznění vězně bez možnosti propuštění se odhadují v Jižní Karolíně na 700 000 USD a v Severní Karolíně na 600 000 USD (CBS, 2024; Cook, 2009; Songer & Unah, 2006; South Carolina Legislature, 2024).

TENNESSEE

Trest smrti je ve státě Tennessee legální. V případě obžaloby rozhoduje porota a musí rozhodnout jednomyslně. V případě neshody poroty je vydán doživotní trest. Metodou popravu je smrtící injekce, pokud je injekce držena protiústavně nebo pokud není k dispozici využívá se usmrcení elektrickým proudem. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti ve státě Tennessee činí 2,2 milionu USD. Průměrné náklady na doživotní vězení bez možnosti propuštění 660 000 USD (American Bar Association, 2007; Justia US Law, 2010; MacLean & Miller, 2018; Tennessee Department, 2020).

TEXAS

Trest smrti je ve státě Texas legální. Právní postup v případě obžaloby probíhá rozhodnutím poroty a to jednomyslně, k doživotního trestu stačí 10 hlasů. V případě, kdy je porota nerozhodná je vydán doživotní trest. Uvalení trestu smrti se automaticky podává přímé odvolání k Texaskému soudu pro trestní odvolání, Kromě soudního přezkumu se může obžalovaný odvolat k Texas Board of Pardons and Paroles o zmírnění trestu. Ve státě Texas může guvernér jednostranné opatření podniknout pouze 30 dní odklad, a to bez ohledu na to, co rada doporučí v konkrétním případě. Metodou popravu v Texasu je smrtící injekce. Průměrné náklady na jeden případ trestu smrti v Texasu činí 1,26 milionu USD a průměrné náklady na případ doživotního vězení bez možnosti propuštění 494 000 USD (American Bar, 2013; Justia US Law, 2015; Texas State, nedatováno; Texas Constitution and Statutes, 1979; Texas Constitution and Statutes, nedatováno).

VIRGINIE

V roce 2021 byl ve státě Virginie zrušen trest smrti. Před zrušením trestu smrti ve Virginii musela porota rozhodnout jednomyslně o vynesení trestu. Pokud došlo k neshodě byl vydán trest na doživotí bez možnosti propuštění. Guvernér měl pravomoc shovívavosti vůči rozsudku smrti. Metodou popravu byla smrtící injekce, pokud odsouzený sám nežádal popravu elektrickým proudem.

Průměrné náklady na trest smrti ve státě Virginie na jeden proces popravu 2,7 milionu USD a na doživotní vězení bez možnosti propuštění na 1,1 milionu USD (American Bar, 2013; Death Penalty Information Center, 2022; Schneider, 2021).

Tabulka 2 Srovnání nákladů mezi státy USA

	STÁT	ODHADU NÁKLADU NA TREST SMRTI v mil. USD	ODHADY NÁKLADŮ NA DOŽIVOTNÍ VĚZENÍ BEZ MOŽNOSTI PROPUŠTĚNÍ v mil. USD
1.	Alabama	3,26	1,38
2.	Arizona	1,73	0,745
3.	Arkansas	2,6	1,3
4.	Colorado	1,6	0,96734
5	Connecticut	2,7	1,2
6.	Delaware	1,56	0,578
7	Florida	2,83	1,28
8.	Illinois	1,26	0,8
9.	Indiana	3,2	1,2
10.	Kalifornie	5,1	1,5
11.	Kansas	1,26	0,77556
12.	Kentucky	3,7	0,96
13.	Louisiana	2,7	0,6

14.	Maryland	3,2	1,1
15.	Missouri	3,6	0,58
16.	Nevada	1,3	0,775
17.	New Hampshire	3,5	0,9
18.	Ohio	2,8	0,64
19.	Pensylvánie	3,1	0,74
20.	Severní Karolína	2,6	0,6
21.	Jižní Karolína	2,8	0,7
22.	Tennessee	2,2	0,66
23.	Texas	1,26	0,494
24.	Virginie	2,7	1,1

Tato analýza naznačuje, že náklady na trest smrti se v průměru pohybují kolem 2 686 667 USD na jeden případ, zatímco náklady na doživotí bez možnosti propuštění činí v průměru 929 663 USD. Tato rozdílná čísla studie vysvětlují různými faktory, včetně rozdílů ve složitosti procesu (Nevada Legislature, 2015).

Právní proces spojený s trestem smrti je často složitější a nákladnější než u případů doživotního vězení bez možnosti propuštění a liší se v každém státě. Případy trestu smrti procházejí daleko rozsáhlejšími a komplikovanými soudními řízeními včetně odvolání a dalších právních procesů, což vede ke zvýšením nákladů. Naopak případy doživotního vězení bez možnosti propuštění jsou méně nákladné, kvůli menší složitosti procesu a časové náročnosti (Detah Penalty Information Center, 2024).

Důležitým faktorem je také čekání na vykonání rozsudku. Při trestu smrti může být čekání na vykonání rozsudku delší než u doživotního vězení (v průměru 227 měsíců = cca 19 let), což vede k dalším nákladům spojených s tímto procesem (Snell, 2019).

Obrázek 8 Mapa nákladů na trest smrti

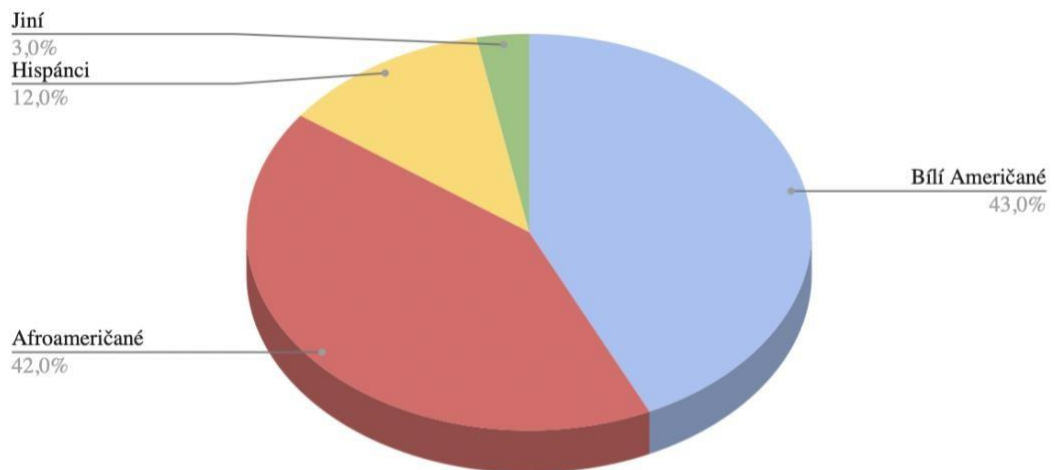
Obrázek 9 Mapa nákladů na doživotní vězení

8.2 Dopady trestů na společnost

Trest smrti a trest doživotí – dvě protichůdné strategie v americkém soudnictví, obklopené různými argumenty a etickými dilematy.

Pro zastánce trestu smrti jsou argumenty jasné a zdůrazňují jeho údajné pozitivní účinky, jako je například odrazující efekt pro budoucí zločince od spáchání nejzávažnějších činů, chrání společnost a poskytuje spravedlnost obětem a rodinám. Nicméně existuje i mnoho argumentů proti. Existuje obava z možnosti, že systém může selhat a nevinné osoby mohou být odsouzené k trestu smrti. Neexistuje důkaz, že trest smrti má skutečně odstrašující účinek. Jak už je

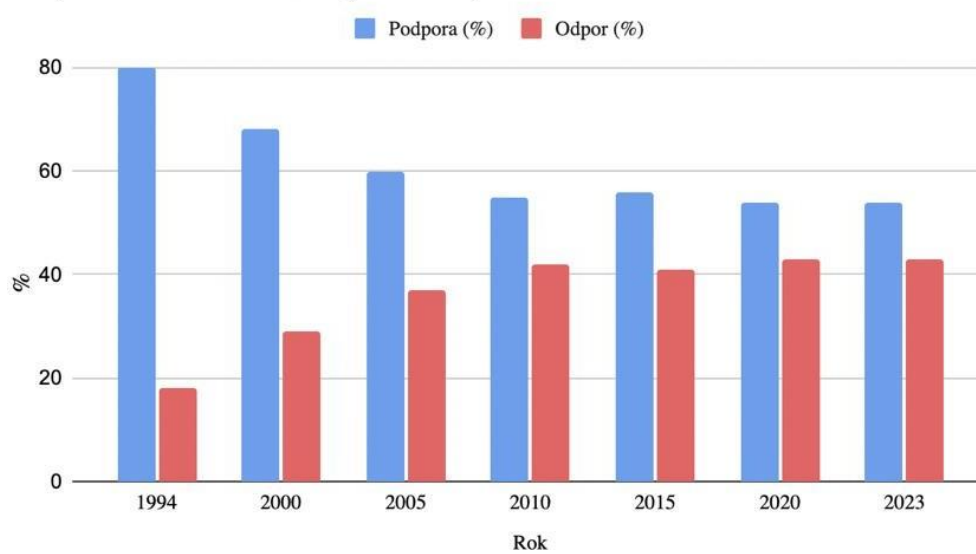
nastíněno v minulé podkapitole, trest smrti je spojen s vysokými finančními náklady spojené s projekcí smrti, které mohou být vysoké, jak kvůli složitým soudním procesům, tak kvůli dlouhodobému vězení v očekávání poprav. Dalším bodem je, že trest smrti může podkopávat morální hodnoty společnosti a zvýraznit rasové a socioekonomické nerovnosti, což má negativní dopad na reputaci země na mezinárodní úrovni (Detah Penalty Information Center, 2024; Lee, 2021).

Obrázek 10 Popravy podle rasového složení obyvatelstva USA (Bureau of Justice Statistics, 2023)

Na druhou stranu, příznivci doživotního trestu tvrdí, že tato alternativa poskytuje lepší možnosti ochrany společnosti, možnosti rehabilitace odsouzených a zároveň přináší nižší náklady. Nicméně, trest doživotí nemusí být tak účinný jako trest smrti v odrazování zločinu a může existovat riziko útěku. Dále je problém s přeplněností věznic, která je důsledkem častějšího užívání tohoto trestu, a také se zhoršením psychického zdraví vězňů, kteří jsou nuceni strávit zbytek života za mřížemi bez možnosti návratu do společnosti (Detah Penalty Information Center, 2024).

Podpora trestu smrti v USA (1994-2023)

Obrázek 11 Podpora trestu smrti v průběhu let (Death Penalty Information Center, 2023)

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vymezení základních pojmů souvisejících s trestními sankcemi na území ČR, nastínění historického vývoje trestních sankcí se zaměřením na trest smrti a trest odnětí svobody na doživotí a jejich vzájemné porovnání. Byla provedena ekonomická analýza týkající se nákladnosti těchto dvou druhů trestních sankcí pro stát, jejich srovnání a následné zhodnocení.

Práce se nejprve zaměřila na zkoumání sankcí v trestním právu, včetně konceptu a účelu trestu smrti, zahrnující jeho historické a současné metody vykonání, a následné zrušení v území Československa. Dalším důležitým bodem práce bylo detailní studium trestu odnětí svobody na doživotí jako možné alternativy k trestu smrti. V historickém kontextu byla provedena analýza uplatňování trestu smrti a dalších sankcí v českém právním systému, včetně důkladného zkoumání důvodů a procesů, které vedly k nahrazení trestu smrti doživotním vězením jako alternativou v České republice.

Prokázala se důležitost studií provedených ve 24 státech Spojených států amerických, které poskytly klíčové poznatky o nákladech spojených s trestem smrti a doživotním vězením. Tyto poznatky jednoznačně ukázaly, že provádění trestu smrti je spojeno s výrazně vyššími náklady než doživotní odnětí svobody bez možnosti propuštění. Tento faktor má zásadní dopad nejen na ekonomiku, ale i na efektivitu a spravedlnost trestního systému. Tato práce rovněž zdůraznila negativní dopady obou forem trestů na společnost, včetně jejich vlivu na morální kodex, rasové a socioekonomické nerovnosti a vnímání země na mezinárodní úrovni.

Je důležité poznamenat, že v této práci jsme se zaměřili na data ze Spojených států kvůli nedostatku dostupných informací o trestu smrti v České republice. Archivy v České republice totiž nedisponují relevantními daty, což omezuje možnosti přímého srovnání nákladů mezi trestem smrti a doživotním vězením v našem právním prostředí. Tato skutečnost vyvolává lítost, protože by bylo fascinující podobně porovnat ekonomické aspekty trestního práva v České republice. Nicméně i přes absenci těchto záznamů je důležité pokračovat v analýze.

Tato analýza ukázala, že průměrné náklady na trest smrti jsou výrazně vyšší než náklady na doživotní vězení. Právní procesy týkající se trestu smrti jsou náročnější a dražší než procesy týkající se doživotního vězení a liší se podle jednotlivých států. Důležitou roli hraje také časová prodleva před vykonáním rozsudku, kdy je čekání na vykonání rozsudku trestu smrti zpravidla delší a dopady obou trestů na společnost jsou různorodé.

Závěrem je třeba zdůraznit, že rozhodování o použití trestu smrti nebo doživotního vězení by mělo být prováděno s pečlivým zvážením všech faktorů, včetně nákladů a dopadů na společnost. Je nezbytně důležité hledat komplexní a spravedlivé přístupy k trestní politice, které respektují lidská práva a přispívají k bezpečnosti a spravedlnosti ve společnosti. Nakonec je na každém z nás, aby se zamyslel nad tím, který z těchto přístupů je v souladu s našimi morálními principy.

POUŽITÁ LITERATURA

- Abbott, G., 1994. *The Book of Execution: An Encyclopedia of Methods of Judicial Execution*. 1. vydání editor místo neznámé:autor neznámý
- ACLU Alabama, 2024. *ACLU Alabama*. [Online]
Available at: <https://www.aclualabama.org/WhatWeDo/PublicEducation.htm>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- ACLU Northern California, 2009. *ACLU Northern California*. [Online]
Available at: <https://www.aclunc.org/publications/death-geography-county-county-analysis-road-execution>
[Přístup získán 1 březen 2024].
- ACLU of Northern California, 2009. *ACLU Northern California*. [Online]
Available at: <https://www.aclunc.org/blog/updated-reports-california-still-highest-spender-death-penalty>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Alabama Legislative, 2024. *The Alabama Legislative*. [Online]
Available at: <https://alison.legislature.state.al.us>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- American Bar Association, 2006. *American Bar Association*. [Online]
Available at:
https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/crsj/deathpenalty/florida_report.pdf
[Přístup získán 20 březen 2024].
- American Bar Association, 2007. *American Bar Association*. [Online]
Available at:
<https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/crsj/deathpenalty/tennessee-finalreport.pdf>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- American Bar, 2012. *American Bar*. [Online]
Available at:
https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/death_penalty_moratori

um/final_missouri_assessment_report.pdf

[Přístup získán 20 březem 2024].

- American Bar, A., 1997. *American Bar Association*. [Online]
Available at:
<https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/crsj/deathpenalty/ohio-assessmentguide.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- American Bar, A., 2006. *American bar*. [Online]
Available at:
https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/crsj/deathpenalty/arizona_report.pdf
[Přístup získán 20 březem 2024].
- American Bar, A., 2007. *American Bar Association*. [Online]
Available at:
<https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/crsj/deathpenalty/pennsylvania-finalreport.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- American Bar, A., 2011. *American Bar Association*. [Online]
Available at:
https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/death_penalty_moratorium/final_ky_report.pdf
[Přístup získán 21 březem 2024].
- American Bar, A., 2012. *American Bar Association*. [Online]
Available at:
https://www.americanbar.org/groups/crsj/projects/death_penalty_due_process_review_project/state_death_penalty_assessments/kentucky/
[Přístup získán 20 březem 2024].
- American Bar, A., 2013. *American Bar Association*. [Online]
Available at:
https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/death_penalty_moratorium/

[um/va_complete_report.pdf](#)

[Přístup získán 20 březen 2024].

- American Bar, A., 2013. *American Bar Association*. [Online]
Available at:
https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/death_penalty_moratorium/tx_complete_report.pdf
[Přístup získán 20 březen 2024].
- American Bar, A., 2020. *American Bar Association*. [Online]
Available at:
https://www.americanbar.org/groups/crsj/projects/death_penalty_due_process_review_project/state_death_penalty_assessments/alabama/
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Amnesty International, 2007. *www.amnesty.cz*. [Online]
Available at: <https://www.amnesty.cz/zprava/1048/poprawy-smrtici-injekci-porusuji-lekarskou-prisahuhttps://www.amnesty.cz/zprava/1048/poprawy-smrtici-injekci-porusuji-lekarskou-prisahu>
[Přístup získán 17 únor 2024].
- Amnesty International, 2019. *Amnesty international*. [Online]
Available at: <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/death-penalty/>
[Přístup získán 10 únor 2024].
- Archiv, 2006. *www.African Crisis.Org*. [Online]
Available at:
https://web.archive.org/web/20081206155638/http://www.africancrisis.org/ZZZ/ZZZ/News_008730.asp
[Přístup získán 17 únor 2024].
- Arizona Legislature, 2024. *Arizona State Legislature*. [Online]
Available at: <https://www.azleg.gov/arizonarevisedstatutes.asp?title=31>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Arthur, J., Alarcon, L. & Mitchell, M., 2011. *Death Penalty Information Center*. [Online]

Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/stories/california-cost-study-2011>

[Přístup získán 20 březem 2024].

- Ballot, P., 1931. *Ballotpedia*. [Online]
Available at:
[https://ballotpedia.org/Michigan_Death_Penalty_Referendum_\(April_1931\)](https://ballotpedia.org/Michigan_Death_Penalty_Referendum_(April_1931))
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Ballot, P., 1974. *Ballot Pedia*. [Online]
Available at:
[https://ballotpedia.org/Colorado_Amendment_No._2,_Reinstatement_of_the_Death_Penalty_Amendment_\(1974\)](https://ballotpedia.org/Colorado_Amendment_No._2,_Reinstatement_of_the_Death_Penalty_Amendment_(1974))
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Barnes, K. Y. & Sloss, D., 2008. *SSRN Product & Services*. [Online]
Available at:
<https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=771116074111072000004079106109095025101007035037088048102103107022004007102092096103042029024024049112097067125110098073114081061081024064042101095098115015024011035065036123124106118004120090094122111015019120>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- BBC, N., 2014. *BBC News*. [Online]
Available at: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-28444667>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- BBC, n., 2019. *BBC*. [Online]
Available at: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-47549422>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Bedau, H. A., 1977. *The Courts, the Constitution, and Capital Punishment*. 2. vydání
editor Lanham: Lexington Books.
- Blanco, J. I., 1977. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <http://deathpenaltyusa.org/usa1/state/pennsylvania1.htm>
[Přístup získán 20 březem 2024].

- Borčevský, P., 2021. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. 1. vydání editor Plzeň: Vydatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o..
- Britannica, T. E. o. E., 2021. *Encyclopedia Britannica*. [Online]
Available at: <https://www.britannica.com/topic/guillotine>
[Přístup získán 17 únor 2024].
- Brown, S., 2010. *nwi.com*. [Online]
Available at: https://www.nwitimes.com/news/local/lake/crown-point/article_726fe7a3-97df-599e-bc64-599c8b9af3de.html
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Buchanan, P. J., 2003. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at:
<https://web.archive.org/web/20111106171613/http://www.theamericancause.org/patm/oralcorruptioninil.htm>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Bullock, A., c2005. *Hitler a Stalin*. Praha: Levné knihy KMa.
- Bureau of Justice Statistics, 2023. *Bureau of Justice Statistics*. [Online]
Available at: <https://bjs.ojp.gov/document/p22st.pdf>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- California Department, 2024. *California Department of Correction and Rehabilitation*. [Online]
Available at: <https://www.cdcr.ca.gov/victim-services/parole-process/>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- California Legislative, I., 2024. *California Legislative Information*. [Online]
Available at:
https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=CONS§ionNum=SEC.%208.&article=V
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Carson, A. E. P., 2023. *Bureau of Justice Statistics*. [Online]
Available at: <https://bjs.ojp.gov/document/p22st.pdf>
[Přístup získán 15 březen 2024].

- Carson, A. E. P., 2023. *U.S. Department of Justice*. [Online]
Available at: <https://bjs.ojp.gov/document/p22st.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- CBS, 2024. *CBS News*. [Online]
Available at: <https://www.cbsnews.com/news/south-carolina-executions-firing-squad-electric-chair-lethal-injection/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Citizens Count, 2014. *Citizens Count*. [Online]
Available at: <https://www.citizenscount.org/issues/death-penalty>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Cílek, R., 2023. *Oprátka za osm mrtvých: Olga Hepnarová - tragický příběh mladé ženy, která zabíjela, protože neuměla žít*. Praha: Naše vojsko.
- Clifford, T., 2023. *Reuters*. [Online]
Available at: <https://www.reuters.com/world/us/desantis-signs-bill-lower-bar-death-sentence-florida-2023-04-20/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Cline, S., 2024. *AP news*. [Online]
Available at: <https://apnews.com/article/louisiana-crime-execution-landry-3d8eeb4990e1960f0629a2d47fdd4e92>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Cook, P. J., 2009. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/CookCostRpt.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Cornell Law, S., 1994. *Cornell Law School*. [Online]
Available at: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/3595>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Cornell Law, S., 1994. *Cornell Law School*. [Online]
Available at: <https://www.law.cornell.edu/supct/html/93-6188.ZS.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].

- Cornell Law, S., 2008. *Cornell Law School*. [Online]
Available at: <https://www.law.cornell.edu/supct/html/07-5439.ZC2.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Cornell Law, S., 2008. *Cornell Law School*. [Online]
Available at: <https://www.law.cornell.edu/supct/html/07-5439.ZC2.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Cothorn, 2000. *U. S. Department of Justice*. [Online]
Available at: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojdp/184748.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024]
- Deslatte, M., 2020. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at:
<https://web.archive.org/web/20220326220628/https://abcnews.go.com/Politics/wireStory/louisiana-executions-stall-decade-amid-legal-quandary-68716411>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2023. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at:
<https://web.archive.org/web/20080703193933/http://www.deathpenaltyinfo.org/article.php?scid=8&did=245>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2024. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/clemency?did=126&scid=13>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2005. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/juveniles/prior-to-roper-v-simmons>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2010. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of->

execution/authorized-methods-by-state

[Přístup získán 17 únor 2024].

- Death Penalty Information Center, 2010. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/news/studies-illinois-commission-questions-use-of-millions-for-death-penalty-prosecutions> [Přístup získán 20 březen 2024].
- Death Penalty Information Center, 2011. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/PAwrongfulconvictions.pdf> [Přístup získán 20 březen 2024].
- Death Penalty Information Center, 2014. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/JuryDeadlockLaws.pdf> [Přístup získán 20 březen 2024].
- Death Penalty Information Center, 2022. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/state-by-state/virginia> [Přístup získán 20 březen 2024].
- Death Penalty Information Center, 2022. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/dpic-reports/dpic-year-end-reports/the-death-penalty-in-2022-year-end-report> [Přístup získán 20 březen 2024].
- Death Penalty Information Center, 2023. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/race> [Přístup získán 15 březen 2024].
- Death Penalty Information Center, 2023. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/policy-issues/race/race-and-the-death-penalty-by-the-numbers> [Přístup získán 15 březen 2024].
- Death Penalty Information Center, 2023. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://dpic-cdn.org/production/documents/reports/year-end/Year-End-Report-2023.pdf?dm=1701385056> [Přístup získán 20 březen 2024].

- Death Penalty Information Center, 2023. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/dpic-reports/dpic-year-end-reports/the-death-penalty-in-2023-year-end-report> [Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2023. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/news/florida-legislature-rescinds-unanimous-jury-requirement-in-death-sentencing> [Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2023. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/dpic-reports/dpic-year-end-reports/the-death-penalty-in-2023-year-end-report> [Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2024. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/state-by-state/missouri> [Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2024. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/clemency> [Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2024. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/crimes-punishable-by-death?did=144&scid=10> [Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2024. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/state-by-state/maryland> [Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2024. *Death Penalty Information Center*. [Online] Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/stories/dpic-illinois-commission-on-capital-punishment> [Přístup získán 20 březem 2024].

- Death Penalty Information Center, 2024. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://deathpenaltyinfo.org/stories/u-s-supreme-court-ring-v-arizona>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Death Penalty Information Center, 2024. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/documents/pdf/FactSheet.pdf>
[Přístup získán 27 březem 2024].
- DeWitt, E., 2019. *Concord Monitor*. [Online]
Available at: <https://www.concordmonitor.com/A-brief-history-of-New-Hampshire-s-death-penalty-25890583>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Donohue, J. J. I., 2011. *Selected Works*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/DonohueCTStudy.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Drahotá, L., 2008. *www.moskyt.net*. [Online]
Available at: <https://www.moskyt.net/nase-sibenice-16-novodobe-veseni/>
[Přístup získán 17 únorem 2024].
- Fiala, J. & Vinkelhoferová, 2023. *Nový Prostor*. [Online]
Available at: <https://novyprostor.cz/clanky/403/amerika-za-katrem>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- FindLaw's team, 2016. *Find Law*. [Online]
Available at: <https://www.findlaw.com/state/missouri-law/missouri-capital-punishment-laws.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Fineout, G. & Lush, T., 2013. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at:
<https://web.archive.org/web/20140421163202/http://www.naplesnews.com/news/2013/jun/14/rick-scott-signs-bill-speeding-capital-punishment/>
[Přístup získán 20 březem 2024].

- Founding Fathers, I., 1788. *Founding Fathers Info*. [Online]
Available at: <https://www.foundingfathers.info/federalistpapers/fed51.htm>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Freedman, E. M., 2006. *SSRN Product & Services*. [Online]
Available at:
<https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=259097009024029104114005021066100029123007000049022045107096124085099067105070126006031042029004023031050125110031125095124019019010040063088084086028000002109004015030124030020098101082027116089019075066076107>
[Přístup získán 20 březem 2024]
- Genders, E. & Player, E., 1990. *The Prison Journal*. [Online]
Available at: <https://doi.org/10.1177/003288559007000106>
- Georgia, 2014. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/georgia/2014/title-17/chapter-10/article-2/section-17-10-34/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Hrdelní právo, 2012. *hrdelní právo*. [Online]
Available at: <http://www.hrdelnipravo.cz/poprawy/vinen.html>
[Přístup získán 17 února 2024].
- Hryniw, I., 2021. *AL.com*. [Online]
Available at: <https://www.al.com/news/2023/01/alabama-appellate-courts-dont-have-to-spot-plain-errors-in-death-row-cases-new-rule-says.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Hynek, M. R., 1946. *Muž bolesti*. 1. vydání editor Praha: Cyrilo-Methodějské knihkupectví Gustava Francla.
- Chmel, L., 2017. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč.
- Chapoutot, J., 2008. *sciencesPo.fr*. [Online]
Available at: <https://www.sciencespo.fr/mass-violence-war-massacre-resistance/en/document/gas-chambers.html>
[Přístup získán 17 února 2024].

- Indiana Government, 2024. *Indiana Government*. [Online]
 Available at:
https://www.in.gov/idoc/files/Death_Penalty_Sentencing_Procedure_IC_35_50_2_9.pdf
 [Přístup získán 20 březem 2024].
- Internet Archive, W. M., 2003. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
 Available at:
<https://web.archive.org/web/20080808084901/http://www.deathpenaltyinfo.org/article.php?scid=32&did=988>
 [Přístup získán 20 březem 2024].
- Internet Archive, W. M., 2005. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
 Available at:
<https://web.archive.org/web/20170728172341/http://lrc.ky.gov/legresou/Constitu/077.htm>
 [Přístup získán 20 březem 2024].
- Internet Archive, W. M., 2005. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
 Available at:
<https://web.archive.org/web/20051215040208/http://users.bestweb.net/~rg/Electric%20Chairs/Arkansas%20Electric%20Chair.htm>
 [Přístup získán 20 březem 2024].
- Internet Archive, W. M., 2007. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
 Available at:
<https://web.archive.org/web/20080905090951/http://www.deathpenaltyinfo.org/article.php?scid=8&did=269>
 [Přístup získán 1 duben 2024].
- Internet Archive, W. M., 2008. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
 Available at:
<https://web.archive.org/web/20080522175848/http://www.deathpenaltyinfo.org/article.php?did=180>
 [Přístup získán 20 březem 2024].

- Internet Archive, W. M., 2008. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at:
<https://web.archive.org/web/20091211212953/http://www.ojp.usdoj.gov/bjs/cp.htm>
[Přístup získán 1 duben 2024].
- Internet Archive, W. M., 2014. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at: <https://web.archive.org/web/20140106223545/http://www.nh-roots.org/hillsborough/goffstown/book/chap45.html>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Internet Archive, W. M., 2023. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at:
https://web.archive.org/web/20100125105717/http://www.deathpenaltyinfo.org/state_by_state
[Přístup získán 3 březen 2024].
- Internet Archive, W. M., 2023. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at:
<https://web.archive.org/web/20080703193933/http://www.deathpenaltyinfo.org/article.php?scid=8&did=245>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Jeltsen, M., 2021. *Huffpost*. [Online]
Available at: https://www.huffpost.com/entry/lisa-montgomery-execution-blocked_n_5ffd3c9ec5b6c77d85e9a2bb
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Jelínek, J., 2022. *Trestní právo hmotné*. 8. vydání editor Praha: Leges.
- Johnson, S. L. a další, 2012. *Cornell University Law School*. [Online]
Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2019913
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Justia U.S., 1976. *Justia U.S. Supreme Court*. [Online]
Available at: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/428/153/>
[Přístup získán 20 březen 2024].

- Justia U.S., S. C., 2015. *Justia U.S. Supreme Court*. [Online]
Available at: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/576/863/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Justia US Law, 1864. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/constitution/nevada>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Justia US Law, 2010. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/tennessee/2010/title-39/chapter-13/part-2/39-13-204>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Justia US Law, 2014. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/nebraska/2014/chapter-29/statute-29-2521/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Justia US Law, 2015. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/texas/2015/code-of-criminal-procedure/title-1/chapter-37/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Justia US Law, 2015. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/pennsylvania/2015/title-42/chapter-97/section-9711/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Justia US Law, 2015. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/nevada/2015/chapter-176/statute-176.355/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Justia US Law, 2015. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/nevada/2015/chapter-175/statute-175.556/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Justia US Law, 2015. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/kansas/2015/chapter-21/article-66/section->

21-6617/

[Přístup získán 20 březem 2024].

- Justia US Law, 2015. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/arkansas/2015/title-5/subtitle-1/chapter-4/subchapter-6/section-5-4-603/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Justia US Law, 2015. *Justia US Law*. [Online]
Available at: <https://law.justia.com/codes/arizona/2015/title-13/section-13-752/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Kalvodová, V., 1995. *Trest odnětí svobody na doživotí*. 1. vydání editor Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity.
- Kalvodová, V., 2002. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. 1. vydání editor Brno: Masarykova univerzita.
- Kansas Government, I., 2022. *Kansas Government Infomation (KGI) Online Libary*. [Online]
Available at:
<https://cdm16884.contentdm.oclc.org/digital/collection/p16884coll58/id/266>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Kansas Judicial Council, 2014. *Kansas Judicial Council*. [Online]
Available at:
<https://kansasjudicialcouncil.org/Documents/Studies%20and%20Reports/2015%20Reports/death%20penalty%20cost%20report%20final.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Karabec, Z. a další, 2004. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody*. 1. vydání editor Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Kearney, J. D. & Merrill, T. W., 2000. *Penn Carey Law University of Pennsylvania*. [Online]
Available at: https://scholarship.law.upenn.edu/penn_law_review/vol148/iss3/2/
[Přístup získán 20 březem 2024].

- Kerrigan, M., 2023. *Historie smrti*. 1. vydání editor Brno: Zoner Press.
- Kratochvíl, V. a. k., 1994. *Trestní právo hmotné*. Brno: Masarykova univerzita.
- Kuchta, J., Helena, V. & Jana, H., 2019. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání editor Praha: C. H. Beck.
- Lata, J., 2007. *Účel a smysl trestu*. 1. vydání editor Praha: LexisNexis CZ.
- Latzer, B., 2010. *Death Penalty Cases*. 1. vydání editor Amsterdam: Elsevier.
- Lee, L., 2021. *eGrove*. [Online]
Available at:
https://egrove.olemiss.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2925&context=hon_thesis
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Lennnon, T., 2017. *dailytelegraph.com*. [Online]
Available at: <https://www.dailytelegraph.com.au/news/frances-last-guillotine-execution-only-40-years-ago/news-story/8caad52e38a2761ea708fbfc8c767025>
[Přístup získán 17 únor 2024].
- Lesnes, C., 2023. *Le Monde*. [Online]
Available at: https://www.lemonde.fr/international/article/2023/01/02/peine-de-mort-aux-etats-unis-l-annee-des-executions-baclees_6156282_3210.html
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Lyons, L., 2004. *Historie trestu*. 1. vydání editor Praha: Svojtka & Co..
- MacLean, B. A. & Miller, H. E., 2018. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/2018TennesseeDeathPenaltyLottery.pdf>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Marceaul, J. & Kamin, S., 2013. *SSRN Product & Services*. [Online]
Available at:
<https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=87802600502709508612207210409309801010302703500800106611706601712108107810009712210105905710702201002311410010407708808511909812205104406001700408112511710011606606202308>

0067020124109024068025028088122122100111

[Přístup získán 20 březem 2024].

- Miethé, T. D., 2012. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/ClarkNVCostReport.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Mikulich, A. & Cull, S., 2012. *SCRIBD*. [Online]
Available at: <https://www.scribd.com/document/201740145/Diminishing-All-of-Us-The-Death-Penalty-in-Louisiana>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Miller, J., 2016. *The Sacramento Bee*. [Online]
Available at: <https://www.sacbee.com/news/politics-government/capitol-alert/article113661704.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Ministerstvo spravedlnosti, 2017. *twitter*. [Online]
Available at: <https://twitter.com/SpravedlnostCZ/status/866988533185224705/photo/1>
[Přístup získán 17 únorem 2024].
- Minsker, N., 2011. *The ACLU of Northern California*. [Online]
Available at:
https://www.aclunc.org/docs/criminal_justice/death_penalty/the_death_penalty_is_dead_2011.pdf
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Miron, J., 2023. *CATO Institute*. [Online]
Available at: <https://www.cato.org/blog/financial-implications-death-penalty>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Monestier, M. & Francek, J., 2001. *Historie trestu smrti*. 4. vydání editor Praha: Rybka.
- Navrátilová Tlapák, J., 2010. *Výjimečný trest*. 1. vydání editor Praha: Leges.

- Nebraska Legislature, 2024. *Nebraska Legislature*. [Online]
Available at: <https://nebraskalegislature.gov/laws/statutes.php?statute=28-313>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Nellis, A. P., 2021. *The Sentencing Project*. [Online]
Available at: <https://www.sentencingproject.org/reports/no-end-in-sight-americas-enduring-reliance-on-life-sentences/>
[Přístup získán 15 březen 2024].
- Nevada Legislature, 2015. *Nevada Legislature*. [Online]
Available at:
https://www.leg.state.nv.us/App/NELIS/REL/76th2011/ExhibitDocument/OpenExhibitDocument?exhibitId=17686&fileDownloadName=h041211ab501_peschetta.pdf
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Novotný, O., 1967. *O trestu a vězeňství : studie o funkcích trestu v soudobé naší společnosti*. Praha: Academia.
- Novotný, O., Vanduchová, M. & Šámal, P., 2010. *Trestní právo hmotné, obecná část*. 6. vydání editor Praha: Wolters Kluwer ČR a.s..
- NPR, n., 2023. *NPR news*. [Online]
Available at: <https://www.npr.org/2023/01/21/1150542953/executions-arizona-on-hold>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Obase, 2020. *obase.cz*. [Online]
Available at: <https://obase.cz/prostupne-skupiny-vnitri-diferenciace/>
[Přístup získán 17 únor 2024].
- Ohio Department, 2024. *Ohio Department of Rehabilitation and Correction*. [Online]
Available at: <https://www.drc.ohio.gov/clemency>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Ohio Government, 2024. *Ohio Government*. [Online]
Available at: <https://drc.ohio.gov/about/capital-punishment/execution-schedule>
[Přístup získán 20 březen 2024].

- Paolo, 2023. *seznam médium*. [Online]
Available at: <https://medium.seznam.cz/clanek/paolo-adx-florence-nejprisnejsi-veznice-v-usa-pro-ty-nejnebezpecnejsi-zlocince-33895>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Paul, J. & Ingold, J., 2022. *The Colorado Sun*. [Online]
Available at: <https://coloradosun.com/2020/03/23/colorado-death-penalty-repeal/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Pelzer, J., 2020. *cleveland.com*. [Online]
Available at: <https://www.cleveland.com/open/2020/12/ohio-will-stop-executions-until-lawmakers-pick-alternative-to-lethal-injection-gov-mike-dewine-says.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Phillips, N., 2011. *Death Penalty Infomation Center*. [Online]
Available at: https://dpic-cdn.org/production/legacy/philly_life_death.pdf
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Pierce, G. L. & Radelet, M. L., 1999. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/CaRaceStudy.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Pierce, G. L. & Radelet, M. L., 2008. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/PierceRadeletStudy.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- ProCon.org, 2023. *Britannica ProCon*. [Online]
Available at: <https://deathpenalty.procon.org/states-with-the-death-penalty-and-states-with-death-penalty-bans/>
[Přístup získán 24 březem 2024].
- Předsednictvo České národní, r., 1992. *POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY*. [Online]
Available at: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
[Přístup získán 17 ÚNOR 2024].

- Radelet, M. L., 2011. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/RadeletJudicOverrides.pdf>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Randa, L. E., 1997. *Society's Final Solution: A History and Discussion of the Death Penalty*. místo neznámé: University Press of America.
- Reitz, K. R. & Rhine, E. E., 2020. *Annual Reviews*. [Online]
Available at: <https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-criminol-011419-041416>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Reyes, J. M., 2015. *Delaware online*. [Online]
Available at: <https://eu.delawareonline.com/story/news/local/2016/08/02/court-delawares-death-penalty-law-unconstitutional/87963012/>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Roman, J. a další, 2008. *Death penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/CostsDPMaryland.pdf>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Rosenwald, Michael S., 2017. *washingtonpost.com*. [Online]
Available at:
<https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2017/04/26/thomas-edison-the-electric-chair-and-a-botched-execution-a-death-penalty-primer/>
[Přístup získán 17 únor 2024].
- Schneider, G. S., 2021. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at:
https://web.archive.org/web/20210324190833/https://www.washingtonpost.com/local/virginia-politics/virginia-abolish-death-penalty/2021/03/24/8d6eda46-8bf6-11eb-9423-04079921c915_story.html
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Schreiber, H., 2008. *Trest smrti v dějinách lidstva*. 2. vydání editor Praha: Naše vojsko.

- Schulbergová, J., 2021. *Huff Post*. [Online]
Available at: https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/nevada-death-penalty-abolition-bill-stalls_n_609d8d71e4b099ba7534aeb2
[Přístup získán březem 20 2024].
- Schwartz, J. & Fitzsimmons, E. G., 2011. *The new York Times*. [Online]
Available at: <https://www.nytimes.com/2011/03/10/us/10illinois.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Saltery, J., 2023. *AP news*. [Online]
Available at: <https://apnews.com/article/missouri-execution-date-set-brian-dorsey-306c6e0cb8cc344004eb4b7a5ea9a0b4>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Sanchez, R. & Ferrigno, L., 2015. *CNN US*. [Online]
Available at: <https://edition.cnn.com/2015/08/13/us/connecticut-death-penalty/index.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Saris, P. B. a další, 2015. *United States Sentencing Commission*. [Online]
Available at: https://www.ussc.gov/sites/default/files/pdf/research-and-publications/research-projects-and-surveys/miscellaneous/20150226_Life_Sentences.pdf
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Sb., L. z. p. a. s. č., 2023. *Zákony pro lidi*. [Online]
Available at: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>
[Přístup získán 1 únor 2024].
- Sb., U. č. 2., 1993. *Usnesení č. 2/1993 Sb.*. [Online]
Available at: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2/zneni-20211001>
[Přístup získán 20 Prosinec 2023].
- Simpson, I., 2013. *archive.today*. [Online]
Available at: <https://archive.ph/20130624185425/http://news.yahoo.com/maryland-governor-signs-bill-abolishing-death-penalty-153909799.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].

- Smith, M., 2011. *CCN US*. [Online]
Available at:
<http://edition.cnn.com/2011/CRIME/03/09/illinois.death.penalty/index.html>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Snell, T. L., 2019. *Bureau of Justice Statistics*. [Online]
Available at:
<https://bjs.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh236/files/media/document/cp19st.pdf>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Songer, M. J. & Unah, I., 2006. *SSRN Product & Services*. [Online]
Available at:
<https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=632004121085073111120092028070065031022009008003061029091075104119120092102023069111029005054040005038115073118110029016095121042061046087007100001098102126106070062014095031082066089107065066082089086101006086>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- South Carolina Legislature, 2024. *South Carolina Legislature*. [Online]
Available at: <https://www.sestatehouse.gov/code/t16c003.php>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Štefan, J. & Mach, J., 2005. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. 1. vydání editor Praha: Grada.
- Suchý, O., 1991. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon*. Brno: Leges.
- Swanson, S., 2012. *Coloradoan*. [Online]
Available at: <https://eu.coloradoan.com/story/news/2020/03/02/how-death-penalty-works-colorado-repeal-capital-punishment/4929605002/>
[Přístup získán 20 březem 2024].
- Synek, M., 2007. *Manažerská ekonomika*. 4. vydání editor Praha: Grada Publishing a.s..
- Synek, M., Kopkáně, H. & Kubálková, M., 2009. *Manažerské výpočty a ekonomická analýza*. 1. vydání editor Praha: C. H. Beck.

- Šlámal, P., 2023. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání editor Praha: C. H. Beck.
- Tennessee Department, 2020. *TN department of correction*. [Online]
Available at: <https://www.tn.gov/correction/statistics/executions/tennessee-executions.html>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Terezínská iniciativa, I., 2021. *www.holocaust.cz*. [Online]
Available at: <https://www.holocaust.cz/dejiny/koncentracni-tabory-a-ghetta/vyhlazovaci-tabory/treblinka/>
[Přístup získán 10 únor 2024].
- Tesař, J., 1976. *Soudní lékařství*. 1. vydání editor místo neznámé: Avicenum.
- Texas Constitution and Statutes, 1979. *Texas Constitution and Statutes*. [Online]
Available at: <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/CN/htm/CN.4.htm>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Texas Constitution and Statutes, nedatováno *Texas Constitution and Statutes*. [Online]
Available at: <https://statutes.capitol.texas.gov/Docs/CR/pdf/CR.43.pdf>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Texas Department, 2024. *Texas Department of Criminal Justice*. [Online]
Available at: https://www.tdcj.texas.gov/death_row/dr_scheduled_executions.html
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Texas State, nedatováno *Texas State Library and Archives Commission*. [Online]
Available at: <https://www.tsl.texas.gov/exhibits/prisons/inquiry/pardons.html>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- The Blade, 2014. *The Blade*. [Online]
Available at: <https://www.toledoblade.com/attachment/2014/04/23/Majority-report-of-Ohio-s-Death-Penalty.pdf>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- The New York Times, 2011. *The New York Times*. [Online]
Available at: <https://www.nytimes.com/2011/09/13/opinion/the-misuse-of-life->

[without-parole.html](#)

[Přístup získán 20 březen 2024].

- The New York Times, 2012. *The New York Times*. [Online]
Available at: <https://www.nytimes.com/2012/01/18/opinion/a-death-penalty-commutation.html>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- The Oklahoman, 2024. *The Oklahoman*. [Online]
Available at: <https://eu.oklahoman.com/story/news/2023/01/24/oklahoma-death-row-inmate-richard-glossip-execution-delayed/69837172007/>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- The Sentencing Project, 2013. *Internet Archive Wayback Machine*. [Online]
Available at:
https://web.archive.org/web/20131018011248/http://www.sentencingproject.org/detail/news.cfm?news_id=1636&id=107
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Usnesení č. 2/1993 Sb., p. Č. n. r. o. v. L. Z. P. A. S. j. s. ú. p. Č. r., 1993. *Zákony pro lidi.cz [online]*. [Online]
Available at: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>
[Přístup získán 17 únor 2024].
- Úplné znění zákona č. 140/1961 Sb., t. z., 2009. *Zákon č. 140/1961 Sb.*. 5. vydání
editor Praha: Armex.
- Vězeňská služba, Č. r., 2024. *www.vscr.cz*. [Online]
Available at: <https://www.vscr.cz/sekce/zmena-vnejsi-diferenciace>
[Přístup získán 17 únor 2024].
- Vězeňská služba, Č., 2024. *Vězeňská služba ČR*. [Online]
Available at: https://www.vscr.cz/clanky?cl_id=784
[Přístup získán 17 únor 2024].
- Vězeňská služba, Č. r., 2022. *Vězeňská služba České republiky*. [Online]
Available at: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby->

[ceske-republiky-za-rok-2022.pdf](#)

[Přístup získán 10 únor 2024].

- Vojáček, L., 2009. *Trestní právo v českých zemích za absolutismu*. 1. vydání editor Brno: Masarykova univerzita.
- Walter, H. M. L., 2010. *Death Penalty Information Center*. [Online]
Available at: <https://dpic-cdn.org/production/legacy/NHDeathPenalty.pdf>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Weiser, J., 2024. *13 KRCG*. [Online]
Available at: <https://krcgtv.com/news/local/execution-date-set-for-man-convicted-of-murdering-jefferson-city-couple-in-2009>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Winter, H. M., 2021. *Rolling Stone*. [Online]
Available at: <https://eu.usatoday.com/story/opinion/policing/2021/01/05/death-sentence-mentally-ill-montgomery-shows-failure-justice-system/4127792001/>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Wood, R., 2018. *Northwest Arkansas Democrat Gazette*. [Online]
Available at: <https://www.nwaonline.com/adg/News/236785/>
[Přístup získán 20 březen 2024].
- World Prison Brief, 2024. *WPB World Prison Brief*. [Online]
Available at: https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison-population-total?field_region_taxonomy_tid=All
[Přístup získán 20 březen 2024].
- Zákon č.140/1961, S., 1961. *Zákony pro lidi*. [Online]
Available at: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-140>
[Přístup získán 10 leden 2024].
- Zákona č. 40/2009 Sb., 2022. *Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník*. 12. vydání editor Praha: Armex Publishing s.r.o..